

Post-transsexualismens juridiska (o)möjligheter.

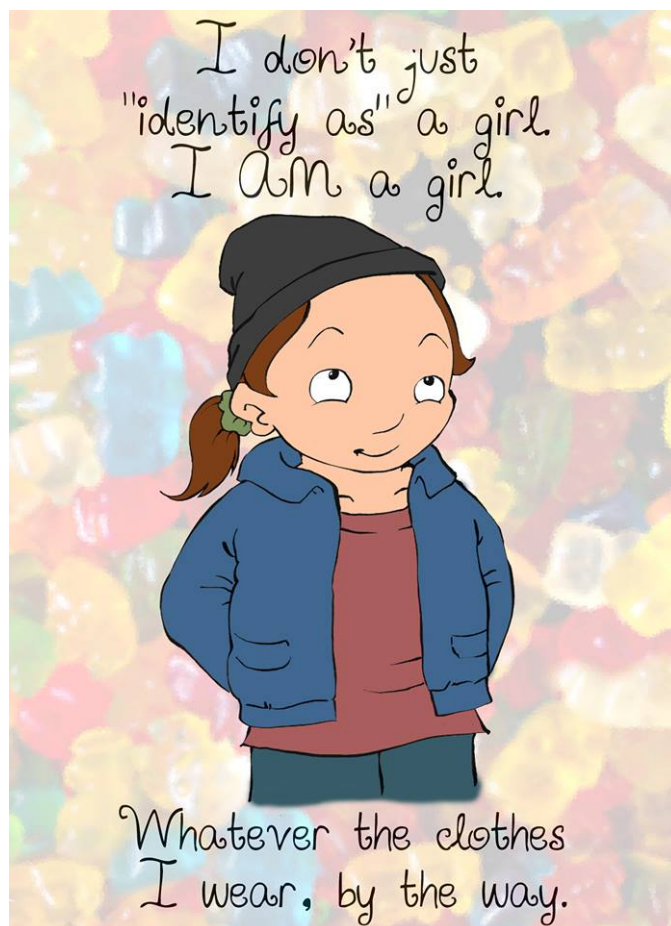

Bild av: Sophie Labelle

Göteborgs universitet

Institutionen för kulturvetenskaper

Genusvetenskap

Uppsats, 15 hp, fördjupningskursen

HT 2014

Författare: Sanna Lindén

Handledare: Juan Velasquez

Abstract/sammandrag

Sverige är det första landet som gav människor med transsexualism möjligheten att ändra juridisk könstillhörighet. Den första lagen om "Fastställande av könstillhörighet i vissa fall" infördes 1972 och krävde att personen skulle vara över 18 år, ogift, folkbokförd i Sverige samt steril. Nu krävs endast att personen är över 18 år och boende i Sverige efter flera års politisk kamp för trans*personers mänskliga rättigheter. Steriliseringskravet är äntligen borta men är vi framme än? Vad händer enligt svensk lag när den juridiska könstillhörigheten är ändrad? Finns någon risk för intrång i människors integritet och rätt till privatliv efter ett fastställande av ny juridisk könstillhörighet? Vad händer med folkbokföring av släktskap? Min undersökning synliggör juridiska dilemman för personer som har ändrat juridisk könstillhörighet. Därför rör sig uppsatsen inom ett genusvetenskapligt, rättsvetenskapligt, erkännandeteoretiskt samt forskningspolitiskt fält; och analyserar hur de juridiska förutsättningarna för ett erkännande av könsidentitet ser ut i Sverige ur ett integritetsperspektiv.

#Transstudier, post-transsexualism, juridik, personuppgifter, skatteverket, lagstiftning, integritet, erkännande, transsexualism, folkbokföring, identitet, kön, mänskliga rättigheter

---

FÖRORD

Jag vill börja med att tacka alla som hjälpt mig igenom processen med skrivandet av denna uppsats och jag vill börja med att tacka min tålmodiga handledare Juan Velasquez för kontinuerlig kontakt, konstruktiv kritik och hjälp med struktur. Tack till mina vänner och kollegor på RFSL-Göteborg för givande diskussioner när jag funderat på olika formuleringar för att benämna olika saker som handlar om trans*identitet och erkännande. Tack till Xzenu Cronström Beskow, min gode och beteendevetenskapskunniga vän som kommit med feedback, goda råd och teoretiska diskussioner.

Sist men inte minst, ett stort tack till mina intervjupersoner, som trots detta otroligt personliga ämne för att ni berättat om er själva för mig, Tack för att ni litat på mig och vågar berätta om känsliga och privata saker. Ett extra tack i synnerhet till den intervjuperson som i uppsatsen kallas för Daniel för att du litade på mig, fastän du har skyddad identitet och har personliga skäl att inte delta så vågade du ändå anförtro dig till mig så att jag kunde färdigställa min uppsats.

INNEHÅLLSFÖRTECNING

Titelsida	1
Abstract/Sammandrag	2
Förord	2
Innehållsförteckning	3
Inledning med syfte	4
Forskningsfrågor	5
Problemformulering	5
Forskningsfältsoversikt: Transstudier och Post-transsexualism	6
Ett tvärvetenskapligt forskningsfält	6
Begreppsförklaring - trans*	7
Bakgrund	7
Fastställande av könstillhörighet	8
Erkännandet som nuvarande metodologisk grundkärna inom svenska transstudier	12
Post-transsexualism	13
Dilemman inom etik och erkännande	15
Reflexivitet och metodologi	16
Egen situering	16
TEORETISKA PERSPEKTIV	18
Risker med att materialisera kroppar	18
Hur kön och genus regleras till behovet av att passera	19
Post-transsexualism och cis-personskap	21
METOD OCH MATERIALINSAMLING	23
Material	23
Metod	24
Metodologi och etisk reflexivitet	25
Analys, transjuridik	26
Att leva med en ny juridisk könstillhörighet	26
Det gamla personnumret försvinner aldrig helt	26
Hur hemlig är en sekretessmarkering?	30
Analys, Post-transsexuella berättelser	33
Liv, intervju 2014-11-13	33
Hampus, intervju 2014-11-25	37
Daniel, intervju 2014-12-18	41
AVSLUTANDE DEL	43
Litteraturlista/ källförteckning	46
Bilaga	51
Baksida/Sammanfattning	53

INLEDNING MED SYFTE

Att genomgå en könsutredning är för många en mycket psykiskt påfrestande process,¹ den allmänna uppfattningen är att till slut så är man "klar" när könet har fastställts och den korrigerande sjukvården är slutförd. 2009 sökte cirka 37 personer att få ändra juridiskt kön i Sverige och siffran stiger varje år och siffran har stigit sedan dess.² Det är alltså fler och fler som kontinuerligt söker en ändring av sin juridiska könstillhörighet.

“Enligt Socialstyrelsens patientregister fanns 1365 personer med diagnoserna transsexualism eller andra könsidentitetsstörningar i hälso- och sjukvården under 2013. 78 personer var yngre än 18 år. Av de vuxna var 85 procent transsexuella, och i gruppen unga under 18 år var hälften transsexuella.” - Socialstyrelsen 2014-12-15³

En av intervjupersonerna i Signe Bremers undersökning från 2011⁴ förklarar hur livet blev roligare att leva några veckor efter korrigerande operation och som juridisk kvinna.⁵

Min undersökning ligger inte inom vad som krävs för att få göra en korrigering eller byte av juridisk könstillhörighet, även om dessa krav både i nutid och bakåt i tiden har en nära anknytning till min studie, utan jag undersöker hur livet kan påverkas i kontakt med myndigheter *efter* en ändring av juridiskt kön.

Målet blir därmed att synliggöra, analysera och diskutera om det finns något samband i Sverige mellan lagen, myndigheters hantering av personuppgifter och (o)möjligheter för att passera i ett post-transsexuellt liv vid myndighetsutövning. För att göra det måste jag bena ut hur

---

¹ Bremer, 2011, beskriver utförligt om erfarenheter som handlar om att fastställas, godkännas, granskas och utredande som jag tolkar som psykiskt påfrestande.

² Lindell, Karin, 2010, Läsdatum 2014-12-09

³ Socialstyrelsen, 2014-12-15

⁴ Bremer, 2011

⁵ Bremer, 2011, sid. 92.

svenska lagar som reglerar personuppgifter interagerar med varandra ifråga om känsliga uppgifter, hälsa, släktrationer, sekretess, civilstånd och kön, som bland annat också har tagits upp av RFSL⁶.

Ett av mina bakomliggande syften med min studie har varit starkt politiskt för att synliggöra trans*personers juridiska situation i dagens Sverige. Jag välkomnar aktivistanvändande av denna text om syftet är att värna om mänskliga rättigheter och förbättra det juridiska klimatet för personer som har ändrat juridisk könstillhörighet.

FORSKNINGSFRÅGOR:

- Vilka juridiska risker finns ur integritets- och hälsosynpunkt för personer som har ändrat sin juridiska könstillhörighet i Sverige?
  - Hur påverkas möjligheterna till självbenämning och socialt erkännande för denna samhällsgrupp av svensk lag?
-

Problemformulering

Transsexualism diagnosticeras inom DSM och ICD-10, med diagnosen GID (Gender Identity Disorder) och måste vara en konträr könsidentitet gentemot det medfödda, biologiska könet. De personer som uppfyller kriterier för GID får ändra juridisk könstillhörighet⁷ samt ta del av Sveriges korrigerande sjukvård i en lång process. Processandet med papper, myndighetsbeslut, sjukvård, sjukhusvistelser, operationer, utredningar med psykiatriker och så vidare har ett slutmål^{8,9}, och är en av de grundläggande förutsättningarna för transsexualism.

---

⁶ I RFSL's remissyttrande: "Avskaffande av steriliseringskrav som villkor för ändrad könstillhörighet Ds 2012:46" beskrivs några av de juridiska dilemman som kan uppstå exempelvis i folkbokföringen rörande till exempel föräldraskap. Det är exempelvis sådana situationer som processats i domstol i några av delmålen som upptäcktes i samband med skadeståndsstämningen. http://app.rfsl.se/apa/19/public_files/ry_ds2012-46.pdf (läsdatum: 2014-11-24)

⁷ Det kön som står i folkbokföringen och syns i personnumret.

⁸ Barbee, 2003

⁹ Socialstyrelsen, 2014

Övrig lagstiftning som direkt eller indirekt påverkar dessa personers liv efteråt har inte vidare anpassats efter personer med ändrad juridisk könstillhörighet. Rättsliga dilemman kan därmed uppstå för dem, vilket i skiftande grad kan förhindra ett liv som är synonymt med det egna livet i en post-transsexuell kontext. Det är dessa juridiska risker som är det huvudsakliga problemområdet i min undersökning.

Det liv som levs efter en transition, väljer jag att definiera som post-transsexualism, när det är dags att leva precis som “vilken människa som helst”. Hur ser förutsättningarna ut såväl socialt som juridiskt för möjligheten till ett bra liv i erkännande? Med det menar jag att leva utan hinder och motstånd.

Ett post-transsexuellt liv i erkännande bromsas av strukturella föreställningar om dualistiska könsidentiteter. Dessa strukturer påverkar lagstiftningen på ett sätt som kan kränka personlig integritet och privatliv för post-transsexuella människor. Det blir svårt att gå vidare och lämna det gamla bakom sig.

Forskningsfältsöversikt: Transstudier och Post-transsexualism

Ett tvärvetenskapligt forskningsfält

Transstudier är ett genusvetenskapligt forskningsfält som går samman inom flera olika vetenskapliga områden. Eftersom att post-transsexualism är en direkt följd av upplevda erfarenheter av transsexualism finner jag det nödvändigt att utgå från de transstudier som hittills bedrivits ur teoretisk och empirisk bakgrund. Det går inte att förstå transstudier utan att angripa ämnet från flera håll. Transstudier som forskningsfält är medicinskt, biologiskt och psykiatrisk samtidigt som det är beteendevetenskapligt och normkritiskt. Denna tvärvetenskaplighet kan göra att de diverse ämnena blir en smula svåra att särskilja från varandra eftersom att de medicinska och biologiska och de beteendevetenskapliga, feministiska och normkritiska och queerteoretiska fälten på ett unikt sätt sammanflätas samtidigt som de i vissa fall står i konflikt med varandra.

Transsexualism, post-transsexualism och trans*identiteter är svårt att sammanfatta då många forskare har olika syn på vad det egentligen är. Mitt eget perspektiv i frågan är ett aktivt erkännande av andra människors identiteter och rätten till självidentifikation. Jag utgår från att alla har rätt att slippa bli ifrågasatt och obegripliggjord som människa.

Begreppsförklaring - trans*

Nu vet vi att transstudier är tvärvetenskapligt. Därifrån måste vi ytterligare skilja på transperson (eller transgender) som är en beteckning av alla sorters icke-binära könsidentiteter, trans*person (stjärnan illustrerar mångfalden som finns inom begreppet transpersoner) som har särskild betoning på att det finns många sätt att vara transperson på, (även en person med transsexualism kan betraktas som en transperson, men en transperson behöver alltså inte nödvändigtvis vara ett fall för transsexualism).

Det finns fler olika ord som benämner olika typer av könsidentiteter men i denna uppsats diskuteras främst post-transsexualism, transsexualism, transgender, transperson och trans*person.¹⁰

Bakgrund

Tyska läkare började beskriva patienter som kände obekvämlighet med könstillhörigheten på 1830-talet men utvecklades vidare till igenkänning på riktigt först på 50-talet av Harry Benjamin då formgivningen av hans studie "The transsexual Phenomenon" tog sin början¹¹. Man har hela tiden sett på transsexualism som en psykiatrisk sjukdom och därmed ett medicinskt tillstånd. Benjamins studie visade att hormonbehandling och kirurgiska ingrepp för att korrigera kroppen efter den mentala könsidentiteten hjälpte transsexuella till bättre psykisk hälsa. För att räknas som ett fall för transsexualism måste personen alltså känna att det medfödda biologiska könet inte stämmer, att den verkliga könstillhörigheten är det motsatta än

---

¹⁰ Bremer, 2011

¹¹ Barbee, 2011

det medfödda och det enda sättet för personen att bli fri från den känslan är att ändra kroppen så att den blir så som den borde ha varit från början¹².

Fastställande av könstillhörighet

1972 tillkom en lag i Sverige som en följd av Benjamins undersökning: *Fastställande av könstillhörighet i vissa fall*. Den gjorde det möjligt för personer att ansöka om ändrad juridisk könstillhörighet och könskorrigeringssjukvård, en lag som flera andra länder tog efter på olika sätt, dock inte utan viss variation. Juridisk kön syftar på den könstillhörighet som står registrerad i folkbokföringen, i identitetshandlingar och syns i svenska personnummer. Tidigare var det inte möjligt att ändra juridisk könstillhörighet någonstans i världen, även om det i vissa länder fanns möjlighet till kirurgiska ingrepp och hormonbehandling, så fanns inte möjligheten att bli lagligt erkänd inom rätt könsidentitet före 1972.

För att lättare kunna förstå kontexten bakom att denna lag uppkommit så sent som på 1970-talet måste vi tänka på att begreppet transsexualism etablerades först 1966 då Benjamins studie publicerades. Den ligger ännu till grund för vad transsexualismen innebär enligt de psykiska manualerna, ICD och DSM.

“Utredningen kan konstatera att transsexualism och övriga könsidentitetsstörningar är diagnoser som i ICD-10 hänförs till kapitel V som bl.a. innefattar psykiska sjukdomar. ICD är en internationell klassifikation och en global statistisk konvention.” - Socialstyrelsen, 2010, s.12.¹³

När Benjamin publicerade “The Transsexual Phenomenon” var det revolutionerande. Kunskapen om transsexualism var väldigt begränsad men det finns historier om trans*personer långt tillbaka i tiden¹⁴, Eleonora Garosi, exempelvis hänvisar i “*The politics of gender transitioning in Italy*” från 2012 till när en förmodad man hittades död år 1743 i Italien upptäckte man att det rörde sig om en person vars kropp oftast läses som en biologisk kvinna, som levte hela

---

¹² Barbee, 2011

¹³ Lindell, 2011

¹⁴ Garosi, Eleonora (2012), Sid 467.

sitt vuxna liv med manlig identitet. Senarelagda queerstudier som exempelvis den butlerianska¹⁵ visar att könsidentitet kan vara flytande och att en person som skall genomgå en transition inte nödvändigtvis måste ha en önskan om att bli sin binära motsats¹⁶. När lagen om “Fastställande av könstillhörighet i vissa fall” infördes tillkom en rad krav som utgick från en binär tvåkönsmodell. Krav som i huvudsak kan antas ha uppkommit på grund av den könsbinära syn om kontraritet som återfinns i de psykiatriska manualerna, men kunskaperna är inte självklara än idag inom detta ämne och meningarna går fortfarande isär på många olika håll.

Den första lagen *krävde* att personen skulle vara över 18 år, ogift, folkbokförd i Sverige samt steril för ändring av könstillhörighet. Ansökan om fastställelse av ny könstillhörighet gjordes (samt görs) hos Socialstyrelsens Rättsliga Råd. När registrerade partnerskap¹⁷ infördes i Sverige bifölls inte heller fastställande av ny könstillhörighet för de som hade ingått ett sådant.

Lagen har idag ändrats sedan ett domslut i januari år 2013 och sedan den 1 juli 2013 är bland annat kravet om att vara steril borttaget efter en lång samhällsdebatt om att kravet stred emot mänskliga rättigheter, exempelvis med hjälp av organisationer som RFSL¹⁸ (Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter). Man behöver inte längre avlägsna sin förmåga till fortplantning eller vara ogift. Rättsliga rådet har tolkat denna lag som att det har varit förbjudet att frysa ner könsceller som spermier och ägg för att vid ett senare tillfälle kunna använda sig av assisterad befruktning men nu är detta möjligt även för personer som genomgår ett juridiskt könsbyte.¹⁹

---

¹⁵ Tex: Judith Butler (2006) *Genus* Ogjort.

¹⁶ Vi kan inte anta att alla som önskar byta juridiskt kön skulle vara fall för konträr transsexualism eftersom att det kan finnas transpersoner som inte identifierar sig som sin biologiska motsats och som ändå önskar att göra ett juridiskt könsbyte och som kan ha behov av korrigering/vård. Det är krav på transsexualism för att få lov att göra juridisk ändring av kön, med ett medföljande krav på en önskan om att kroppen skall passa in i den binära könsmodellen som slutmål. Jag vill argumentera för att en lagändring som inkluderar andra transidentiteter än transsexualism också skall få inkluderas i transvården, utan att för den sakens skull förringa behoven hos de som har konträra könsidentiteter. Diagnosmanualerna är för trånga, lagen är för statisk och det kan finnas trans*personer som har liknande medicinska och juridiska behov som transsexuella#. Det finns en distinktion mellan transgenderparaplyet och transsexualism som också måste tas hänsyn till. En del transitioner går på några minuter och andra tar flera år

¹⁷ Lag (1994:1117) om registrerat partnerskap, URL: <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19941117.htm>

¹⁸ URL: <http://www.rfsl.se/>

¹⁹ Lindell, Socialstyrelsen, 2010

Flera post-transsexuella krävde då ett skadestånd för tvångssterilisering²⁰ med hjälp av RFSL's jurist Kerstin Burman. Justitiekanslern avslag dock kravet.²¹ För att kunna söka om ändrad juridisk könstillhörighet krävs däremot fortfarande en psykiatrisk utredning med anledning av att det fortfarande betraktas som ett medicinskt tillstånd att vilja ha ett annat biologiskt kön än det medfödda, utredningen skall ta cirka ett år att genomföra, därefter har den sökande behövt att leva ett år socialt som överensstämmer med könsidentiteten för att verkligen tänka igenom sitt beslut. Den största anledningen till prövotiden borde vara att det tidigare kravet om sterilisering, alltså att täppa till äggledare eller sädesledare för att förhindra att personen blir biologisk förälder. Den huvudsakliga anledningen till steriliseringskravet har varit att "få ordning i släktleden"²². I den gamla lagen stod det också tydligt att ett fastställande också var ett godkännande för ingrepp i könsorganen. Den som inte ville opereras nekades alltså att ändra sitt juridiska kön av Rättsliga Rådet.²³

Ett antal utredningar har gjorts huruvida det var förenligt med FN's konvention om mänskliga rättigheter att ha ett krav på sterilisering, skillsmässa, operationer i könsorganen etc. och det finns flera sexualpolitiska intresseorganisationer som aktivt har arbetat för att avskaffa kraven. De avskaffades via ett domstolsbeslut i januari 2013, men verkställdes officiellt den 1 juli samma år. Därav har ett stort antal personer med transsexualism blivit tvångssteriliserade mellan 1972-2013, anledningen till att man kan säga att det var emot deras vilja är att inga andra alternativ gavs än kroppsliga ingrepp för dem om de skulle erkännas juridiskt som de människor som de är.²⁴

Sverige var först i världen med att införa lagstiftning om att ändra juridiskt kön. Lagstiftningar motsvarande den svenska "Fastställande av könstillhörighet i vissa fall" infördes i

---

²⁰ JENNY STIERNSTEDT, 2013, Svenska Dagbladet. URL:

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/konsbytare-stammer-staten-for-tvangskastrering_7811250.svd

²¹ JK's avslag: <http://www.jk.se/Beslut/Skadestandsarenden/4243-13-40.aspx>

²² Bremer, 2011

²³ Man har inte sett skillnad på biologiskt kön och social representation utan varit fixerad vid könsdelarnas utseende i kombination med personens mentala könsidentitet och frånsett hur könsuttryck levs ut socialt i vardagen.

²⁴ Se titelsida, "I don't just "identify as" a girl. I am a girl" - Sophie Labelle, Assigned Male - A webcomic about a transgender girl, 2015-01-06, det handlar om att få lov att vara sig själv, inte att identifiera sig som "något annat".

Tyskland 1981, Italien 1982, Nederländerna 1985 och i Turkiet 1988²⁵. Hur lagstiftningen såg ut varierade mellan olika länder. Sverige och Tyskland hade 18-årsgräns och medborgarskap som krav, Italien hade ensamt inga föreskrivelser om att vara ogift som Sverige, Storbritannien m.fl. och heller ingen automatisk annullering av ett existerande äktenskap som man gjorde i Turkiet. Steriliseringskravet fanns i Sverige, Tyskland och Nederländerna. De andra länderna hade inga steriliseringskrav. I Sverige slopades kravet på sterilisering 2013, liksom kravet på att vara ogift.

Enligt en undersökning om transsexualism i Tyskland²⁶ år 1996 upptäckte man att sedan 1981 så hade ingen ångrat sitt juridiska könsbyte utom en som enbart ändrat sitt namn under en tioårsperiod. Dessa siffror tycker jag också bekräftar också begreppet post-transsexualism, post-transsexualism handlar inte om att ångra eller förneka sin transitionsprocess eller sitt juridiska könsbyte, utan helt enkelt om livet som levs efter att ett sådant är gjort²⁷. Vad som istället kan ifrågasättas är de krav och av dessa möjliga konsekvenser som följt med lagarna i respektive olika länder, som i Canada.

I Canada har man beslutat att dra in subvention för könskorrigering vård i vissa provinser²⁸ och man väljer att bortse från att detta beslut är förtryckande och exkluderande för de transpersoner som behöver vård genom att skylla på ekonomiska skäl och hävdar att så länge det står i lagtext, så är beslutet inte diskriminerande. I Storbritannien har man fortfarande krav på att vara ogift eller också annulleras ett redan existerande äktenskap vid byte av juridisk könstillhörighet. Liksom i Sverige är det en myndighet som avgör om en ansökan om juridiskt könsbyte bifalles. Det är lätt att ansöka via nätet på den brittiska regeringens hemsida²⁹ med en enkel steg-för-steg beskrivning och tydliga angivelser om vilka krav som ställs på den som söker och man beskriver hur lagen behandlar män och kvinnor olika och att därför kan saker som exempelvis pensionsavtal påverkas vid ett juridiskt könsbyte. Men var lugn - du står fortfarande registrerad som förälder om du har barn - det står på födelsebeviset - vilket det också gör i

---

²⁵ Weitze & Osburg, M.D, 1996 & I. Özgür Can, Zehra Demiroglu, Murat Köker, Halis Ulas & Serpil Salacin, 2011

²⁶ Weitze & Osburg, M.D, 1996

²⁷ Stone, 1993

²⁸ Lane R. Mandlis, 2011

²⁹ UK GOV website (2014) "Applying for a Gender Recognition Certificate"

<https://www.gov.uk/apply-gender-recognition-certificate/changing-your-gender> (Läsdatum 2014-12-09)

Sverige³⁰. Jag känner dock inte till hur föräldraskap till personer som har ändrat juridiskt kön i England registreras, då jag inte har lyckats hitta någon information om det någonstans mer än att personen fortfarande står som förälder.

En aspekt som England har tänkt på är att vid en juridisk ändring av kön, ändras själva födelsecertifikatet samt att all spridning av information om en människas könshistorik betraktas som kriminell³¹ och endast får föras vidare vid synnerliga skäl.

Erkännandet som nuvarande metodologisk grundkärna inom svenska transstudier

Mellan 2010-2012 har det bedrivits forskning i Sverige om trans*personers livsvillkor. Ulrika Engdah och Signe Bremer är två namn som dyker upp i den svenska forskningskontexten. Dessa forskare arbetade ungefär samtidigt med sina avhandlingar och handlade om transidentiteter/transsexualism. Ulrika Engdahs avhandling handlade om hur erkännande kan göras i en etisk trans*kontext för att möjliggöra för alla att få lov att erkännas som /den 'en' är.

Engdahl föreställer sig en bättre värld där alla människor erkänns utifrån sig själva. Hon gör en metodologisk reflektion genom att göra en analys av texter från från aktivistnätverk och föreningar. Hennes huvudsakliga förhållningssätt är att vi som forskare kring transsexuellas erfarenheter och möjligheter utan att själva identifiera oss som trans*personer behöver använda en lyssnandets metodologi.

---

³⁰ Åsa Passanasi (2014) "Transsexuell man slipper vara mor "Mitt barn har kallat mig pappa i alla år"", Aftonbladet, <http://www.aftonbladet.se/wendela/kvinnaoman/article19851281.ab> (Läsdatum 2014-12-09) Dock finns det enligt denna artikel några fall där män som föddes med inåtgående genitalier istället för utåtgående varit registrerade som 'biologisk mor' i Sverige trots att de juridiskt är män och därmed borde erkännas som pappor till sina barn (juridisk far).

³¹ "For the purposes of the Data Protection Act, gender reassignment and any information appertaining to an individual's gender history would constitute „sensitive data“ which can only be processed for certain specified reasons, as set out in the Act. Furthermore, Article 8 of the Human Rights Act gives everyone, including transgender people, the right to privacy and family life." - **Evans, Dee, a:gender** (2005, 2013) *The Workplace and Gender Reassignment, A Guide for Staff and Managers* (November 2013 Revised Edition)

“Det är av central betydelse att tillämpa en lyssnandets metodologi som innebär ett lyssnande till trans*personers röster och egna berättelser om erfarenheter i syfte att föra en situerad konkret etisk-filosofisk diskussion om begreppen identitet, rättvisa och erkännande i relation till en trans*kontext. På så sätt menar jag att epistemisk ansvarsfullhet kan uppnås istället för privilegium.” - Engdahl, 2010, s 26

Engdahls avhandling kan också ses som en upptakt till efterkommande kunskapsproduktion rörande metodologiska perspektiv inom transstudier, därför anser jag den vara av största vikt i min egen undersökning. Som forskningsmetodologi förespråkar hon lyssnandet som den metod som bäst ger människor erkännande och i Bremers avhandling kan vi se hur denna metod agerats ut genom de intervjuer som hon har genomfört. Bremer har utrett hur bemötandet inom sjukvården sett ut under könsutredningar för människor med transsexualism. I sin undersökning fick hon fram flertalet historier där bemötandet brister och personerna istället möter ifrågasättanden.

Hon har genom 27 djupintervjuer samt analyser av 3 självbiografiska bloggar analyserat vilka konsekvenser lagen om fastställelse av könstillhörighet i vissa fall fått för enskilda trans*personers livsberättelser i kontakt med såväl psykvård som kirurger för att slutligen fastställas³² av Rättsliga Rådet. Genom sin kvalitativa studie har hon bidragit till ökad kunskap om erfarenheter som många personer med transsexualism går igenom i 2010-talets Sverige. Många av de erfarenheter som hon presenterar är fortfarande en verklighet för personer som går igenom könsutredning även efter lagändringen³³.

Post-transsexualism

Det finns mycket lite forskning om vad som händer när en person är klar med sin utredning samt sitt juridiska byte av kön när det handlar om en juridisk post-transsexuell kontext. Den forskning som har bedrivits i en trans*kontext har varit medicinsk och/eller handlat om vad

---

³²Ett beslut om ny juridisk könstillhörighet kallas att fastställas, se lag om fastställelse av juridiskt kön i vissa fall.

³³ Då bland annat steriliseringskravet avskaffades, 2013.

som krävs för att godkännas för att ändra sin juridiska könstillhörighet samt teoretiska perspektiv om vad kön egentligen är och hur genus och biologiskt kön är konstruerat.

Sandy Stone's manifest "*THE "EMPIRE" STRIKES BACK: A POSTTRANSSEXUAL MANIFESTO*"³⁴ är ett av de mer välkända akademiska verk som framställts ur en tydlig trans*kontext och den är ett 20 sidor långt manifest som punktvis behandlar livet inom post-transsexualismen och hon diskuterar såväl vad det innebär "att passera" som föreställningar om vad det innebär med ett förkroppsligande av transsexualism - och livet efteråt. Utöver det så presenterar hon en rad historiska fakta om vad transsexualism innebär och hur kunskap om det har växt fram historiskt, Hon redogör bl. a. för framväxandet av hur Henry Henjamins bok från 1966 växte fram och hur hans bok skickades från person till person inom transcommunityt under denna tid. Hon klargör också att transsexualism inte handlar om crossdressing (transvetitism) eller fetishism för det motsatta könets könsuttryck utan om upplevd könsidentitet.³⁵

Stones text är i sin tur ett svar på radikalfeministen Janice Raymonds text "*The Transsexual Empire: The Making of the She-Male*" från 1979 som kraftigt ifrågasätter transpersoners rätt till sin identitet, då hon utgår från att människor med transsexualism bidrar till upprätthållande av kvinnoförtryck genom att bidra till förstärkta könsnormer. Hon menade att transsexualism "våldtar kvinnors kroppar". Stone tillrättanvisar Raymond och tydiggör att "målet" med transsexualism aldrig handlar om någon annan än den person som är transsexuell. Det är inte ett självvalt tillstånd. Målet är post-transsexualism. Att vara sig själv.

"The highest purpose of the transsexual is to erase h/erself, to fade into the "normal"population as soon as possible." - Stone, 1993, s. 11

Vidare ser hon möjligheten att vända kategoriseringar om kroppar till något friare och bryter således ner diskursen till något nytt och positivt som också rymmer uttryck för ny ömhet, kärlek och begär.³⁶

---

³⁴ Stone, 1993

³⁵ Stone, 1993, s. 9

³⁶ Stone, 1993, s. 11

Det finns flera forskare som har använt Stones manifest när de själva har skrivit om transsexualism men jag vill belysa särskilt Susan Strykers sätt att med hjälp av 4 punkter beskriva hur transstudier växt fram och inspirerat henne inför hennes första akademiska artikel.³⁷

En annan forskare som har diskuterat den något omdiskuterade begreppsanvändningen av “post-transsexualism” är Jillian St. Jaques som med en Butleriansk och Foucault inspirerad läsning har analyserat könsreglerande dokument i form av lagtext som exempelvis “the UK Gender recognition Bill”³⁸

“By ‘post-transsexual’, I refer to subjects who at one time surgically, hormonally and psychologically ‘crafted’ themselves, in a Butlerian sense, to the extent that they were considered legitimate transsexuals – yet decided, for one reason or another, to move forward as transsexuals no longer, while simultaneously rejecting a retreat to male or female ‘points of origin’.” - Jillian St. Jaques 2004

Dilemman inom etik och erkännande

2011 ser vi biologiska föreställningar om kön i “*Legal Aspects of Gender Reassignment Surgery in Turkey: A Case Report*”³⁹ Artikeln försöker belysa hur situationen ser ut för individer som söker könskorrigering på kirurgisk väg i Turkiet men dessa forskare har inte lyssnat till hur personer med transsexualism benämner sig själva. Exempelvis benämner de sina forskningsdeltagare som *män* och de pronomen de använder om dessa personer är *han*. Detta trots att alla personer de refererar till önskar att *feminisera* sina kroppar och därmed troligtvis har en kvinnlig könsidentitet (eller åtminstone ‘annan’ könsidentitet än man). Det finns mycket teoretiska perspektiv om normkritik och könsidentitet att hämta från den övriga vetenskapen, som till exempel Michel Foucault⁴⁰, Judith Butler⁴¹ och Sara Ahmed⁴² som bland annat

---

³⁷Stryker, Susan, 2004, s. 212

³⁸ St. Jaques, Jillian, 2007

³⁹ I. Özgür Can, Zehra Demiroglu, Murat Köker, Halis Ulas & Serpil Salacin (2011)

⁴⁰ Exempelvis titlar som Diskursens ordning, Brott och straff & Sexualitetens historia av Foucault tydliggör hur normer samverkar, vilket kan bidra till en förståelse av diskursiva bemötanden av normbrytande, exempelvis ifråga om kön och könsuttryck (egen tolkning).

teoretiserar över genus som reglerat av normer, maktdiskurser som syns först då någon bryter dess norm och kroppars möjlighet att röra sig obehindrat i rum.

Den som kan röra sig utan hinder (exempelvis blickar, frågor, ifrågasättanden, felbenämningar, hot, våld, diskriminering) har en privilegierad position. Pronomen och namn är ofta det viktigaste att ta hänsyn till när en har med transpersoner att göra. Det beror på att om en människa inte bemöts utifrån sin identitet, med rätt namn och kön så begås en strukturellt diskriminerande handling. Personen erkänns inte som den människa som den är om den benämns på ett för dem, felaktigt sätt. Man bortser alltså helt från erkännande metodologi⁴³ och för inte ens en diskussion om pronomen.

Många av de texter som produceras handlar om transsexualism glömmar också intersektionell analys⁴⁴ och befäster en vithetsnorm samt en norm om funktion. Det tas för givet att människor som har en annan könsidentitet (gender) än den medfött biologiska (sex) är vit och har en i övrigt normativ funktion. Jag har inte lyckats hitta någon forskning som handlar om transidentiteter och funktionsvariation, även om det finns forskning om samband mellan transsexualism och autismspektrum⁴⁵, men dessa funderingar bidrar knappast till att förbättra för trans*personers livssituation utan bidrar snarare till ökad alienation eftersom att personer med neurologiska funktionsvariationer också är en stigmatiserad grupp i samhället.

Vad som är väl dokumenterat är hur transsexualism betraktas som psykiskt sjukdom⁴⁶ ifråga om både bemötande och reglerat i lagstiftning världen över (och därmed verkar förtryckande med funktion som grundläggande utgångspunkt), vilket i sin tur leder till både depression och annan psykisk ohälsa.

---

⁴¹ Tex en läsning av Undoing gender & Gender trouble förklarar på många olika sätt hur genus (könsidentitet) och biologiskt kön måste ses som separerade från varandra, se exempelvis avsnitt "Genusregleringar" i Genus Ogjort (Svensk översättning från "Gender trouble").

⁴² Sara Ahmed är grundaren till tanken om linjäritet inom fenomenologi, kroppars rörlighet igenom rum, som påminner om definitionen om normer men med en egen, intersektionell teoretisk förklaring. Läs exempelvis: Vithetens fenomenologi och/eller Queer Fenomenologi för att öka förståelse för hennes perspektiv.

⁴³ Ulrika Engdahl (2010).

⁴⁴ Katrina Roen (2001)

⁴⁵ Artikel i Huffington Post, URL:

http://www.huffingtonpost.com/kyle-simon/is-there-a-link-between-autism-and-gender-dysphoria_b_3896317.html?utm_content=bufferb47a9&utm_medium=social&utm_source=twitter.com&utm_campaign=buffer

⁴⁶ Johnson, Jaime (2010) "Recognition of the Nonhuman: The Psychological Minefield of Transgender Inequality in the Law;" 34 Law & Psychol. Rev. 153

Reflexivitet och metodologi

Egen situering

Min egen insikt ifråga om kön och identitet utgår inte enbart utifrån den genusvetenskapliga utbildningen utan också ifrån egna erfarenheter ifråga om att ha många olika könsvariationer i min bekantskapskrets, vilket i sin tur bland annat beror på att jag har rört mig inom HBTQ-aktivistiska nätverk, sexualpolitiska rum, och har skaffat mig ett mycket varierat nätverk ifråga om kön, sexualitet, funktion, ålder och övrig representation. Flera människor med erfarenhet av transsexualism har på olika sätt har sökt stöd och tröst från mig i besvärliga situationer. Erfarenheter genom människors jag mött under livet i kombination med de akademiska kunskaperna i genusvetenskaplig teori och metodologi är användbart som en kombination för att kunna ta reda på om det finns något samband mellan lagens reglering och det post-transsexuella livet. Utan privata ingångar till kunskap hade denna uppsats inte varit möjlig att skriva på så kort tid, mest beroende på att jag inte hade vetat vilken information jag skulle leta efter. Därmed har jag också en partisk syn på de fenomen jag försöker undersöka, min partiskhet grundar sig i en syn på människor som egna, kännande varelser vars rätt till möjlig existens bör eftersträvas oavsett vilka identitetsmarkörer dessa än må ha.

Min partiskhet grundar sig i min vänskap med ett antal människor som har mött svårigheter och motgångar i de sammanhang som min uppsats undersöker och det är också min vänskap med i synnerhet några av dessa människor som jag stått extra nära som inspirerat mig till att undersöka saken närmare, för att belysa de situationer som de har ställts inför och som jag - i vissa fall har bevittnat på mycket nära håll. För att vara personlig bedrivs denna undersökning med den glödande drivkraft som kallas för kärlek.

Donna Haraway tar ställning för att objektivitet inte är något som kan uppnås med en allseende blick som ser "sanningen" utan menar istället att all kunskap produceras och framställs inom sin egen kontext med varje kunskapsproducents eget sätt att se, en syn som formats av dennes egna erfarenheter. Hon menar att endast då en forskare situerar sig inom ett faktiskt sammanhang kan kunskap anses vara objektiv. Genom denna situering blir objektiviteten också

partisk och vi kan istället fokusera på att ta ansvar för att komma bort från en vetenskaplig blick som saknar kropp.⁴⁷ Genom att tydligt visa *varifrån* vi ser och ta ansvar för den kunskap vi producerar genom en tydlig situering.⁴⁸

Jag vill därför vara tydlig med att allt som presenteras här är min tolkning som jag inte berörs av i egenskap av drabbad utan snarare anhörig eftersom att jag inte själv är en transperson, utan en cis-person⁴⁹. Privilegier som de flesta cis-personer har kan förklaras med enkla exempel som att ingen glör på oss när vi går ut, vi får inte frågor om våra könsorgan, ingen säger fel namn eller pronomen till oss mot vår vilja. Det är något som transpersoner råkar ut för dagligen.⁵⁰

Om jag inte lyckats representera alla former av uttryck för post-transsexualism eller annan transidentitet, så beror det på att min blick inte är oändlig, jag kan inte göra anspråk på att vara allseende.

TEORETISKA PERSPEKTIV

Risker med att materialisera kroppar

När vi pratar om post-transsexualism finns det en stor risk att materialisera kroppar, med det menar jag att befästa föreställningar om kroppen i en viss skepnad. I min benämning om den post-transsexuella människan som en person med transerfarenhet är det allt för lätt att mellan raderna läsa in en föreställning om att vi talar om en viss typ av förkroppsligande av kön eftersom att cis betyder linjär likhet och trans betyder överskrida. Diskussionen är kontextuerad i västerländskt samhälle och har därmed också en risk för att befästa vithetsnormen.

För att undvika dessa fällor vill jag belysa att det finns en stor mångfald såväl bland trans*personer som vilken identitetskategori som helst, vilken kulturell tillhörighet som helst och

---

⁴⁷ Haraway, 1988

⁴⁸ Haraway, 1988

⁴⁹ En person som identifierar sig med de könsmarkörer som denne föddes med kallas för cis-person och blir då motsatsen till trans*person. Jag föddes med vad som anses vara kvinnlig kropp och identifierar mig också som en kvinna. Cis betyder på latin "på samma sida" medan trans betyder "överskrida". Cis-person betyder alltså på samma sida som sitt biologiska kön.

⁵⁰ Det kan däremot drabba cis-personer som bryter mot sociala könsnormer i form av exempelvis kläder och frisyr.

detsamma gäller religion, ålder, funktion, sexualitet, kön och etnicitet. Ibland inkluderas också intersexualism inom post-transsexualismen eftersom att många intersexuella också genomgår upplevelser som är synonyma med trans*erfarenhet.

Jag vill utvidga perspektivet till att inte inestänga den post-transsexuella kroppen i en viss typ av skepnad, det är inte en fast kategori av förkroppsligande som möjliggör livet efter fastställande av könstillhörighet och/eller ett liv som känns enhetligt med den egenupplevda könsidentiteten.

Kroppar som befinner sig på den icke-binära skala som kön innebär både kroppsligt, socialt och mentalt ryms inte inom lagen. Lagen är statisk och binär. Jag vill hävda att oavsett om förkroppsligandet är från den ena binariteten till den andra eller inte så är det livet som levs efter någon form av transition som kan betraktas som post-transsexualism.

Personens kroppsdelar, kromosomer och genitalier har enligt mitt perspektiv mycket lite med det att göra även om normen, vårt fängelse av vanlighet, säger att det enbart är binaritet som "passerar" i det sociala rum som vi kallar för samhället. En norm som jag står starkt kritisk till och jag vill därmed hävda att det exempelvis är fullt möjligt för en pappa att föda barn även om han ryms i ett liv inom post-transsexualismen och upplever sig som en linjär man.

Tänker vi ytterligare lite längre, så är intersexualismen också ett bevis på att kön inte är en fast kategori biologiskt, utan snarare en glidande skala. En kropp kan se ut hur som helst såväl före som efter en person benämner sig själv som trans*person, transsexuell, intersexuell, cis-person eller annan [plats för valfri benämning eller att avstå densamma] kategori.

Hur kön och genus regleras till behovet av att passera

Judith Butler beskriver⁵¹ hur kön, genus och lagstiftning samspelar och säger emot varandra och gör genus till något reguljärt utifrån flera olika aspekter. Jag vill hävda att i denna trans*kontext som jag undersöker och beskriver så är denna iakttagelse högst relevant. Hon menar att i den mesta forskning som inspirerats av Foucault är det viktigt att minnas att genom att göras till ett subjekt⁵² för en reglering så blir vi också subjektifierade av själva regleringen.

---

⁵¹ Judith Butler (2006).

⁵² Jag tänker mig att "subjekt" är ungefär likställt med att vara en möjlig och tillåten existens som "räknas".

Förtydligt innebär det att om en person könsbestäms av en reglerande makt, i detta sammanhang ett lagstiftat erkännande av könsidentitet genom ändring av juridiskt kön så är det genom detta erkännande som personen alls tillåts existera fullt ut som sig själv i ett eget personskap (d.v.s. subjekt). Det är när detta sker som vi kan se samspelet mellan stat och människa och genus som reglerat av en annan makt än personen själv, genom det rättsliga och sociala system som vårt samhälle är uppbyggt av.

Normer kring kön skapar könsstereotypa förväntningar kring genus och kropp, som i sin tur kan antas skapa performativ, vilka sedan tar en bestämd form ända upp i den lagstiftning som både subjektifierar och reglerar oss i ett ständigt återspeglade system. Ett fenomen jag väljer att för enkelhetens skull kalla för spegelreflexsystem, inspirerat av en kameras funktion vars spegel reflekterar vad som syns genom linsen.

Spegelns reflektion fäster bilden på sensorn (eller filmen) och på så vis återskapas den "illusion av verklighet" som syntes det ögonblick då bilden togs, vilken sedan betraktas av en tittare, reproduceras igen i form av kopior, inspirationer till nya utföranden och så vidare och därmed skapar en normerande bild av hur någonting förhåller (eller snarare förväntas förhålla) sig. Eftersom att jag har ägnat mig åt fotografering ända sedan år 2000 så känns denna metafor rimlig och jag vill klargöra att detta är min egen teoretiska tolkning av Butlers beskrivning av genus som regulativ makt. Jag vill hävda att dessa normerande system i fråga om kön, något förenklat, är den mekanism som gör att behovet av "att passera" dyker upp.

De flesta trans*personer har ett behov av att erkännas såväl juridiskt som socialt inom det kön som personen identifierar sig inom. Den slutsatsen drar jag utifrån de berättelser som jag tagit del av genom åren både innanför och utanför ramarna för denna uppsats.

Begreppet "passera" som sådant går att problematisera eftersom denna benämning givetvis inte passar alla som genomgått en transition/könskorrigering och/eller byte av juridisk könstillhörighet. För att använda detta begrepp måste jag vara medveten om och förhålla mig kritisk till att begreppet "passera" innebär att vara begriplig samt möjliggöras som människa.

Jag finner en viss motsägelse att anta en norm- och linjäritetskritisk position samtidigt som jag använder begreppet passera eftersom att begreppet riskerar att i sig själv upprätthålla

normer kring könsnormer och linjäritet. Jag vill ändå nämna att många trans*personer längtar efter att få lov “att passera” och erkännas och kännas igen som sig själva⁵³.

Längtan efter att inte bli ifrågasatt, utstirrad och “begripliggjord” inom sin upplevda identitet, varför passerande ändå, av hänsyn till dessa människor måste få lov att benämnas på ett för dem rättvist sätt. En vän som är aktivist inom transfrågor, som själv identifierar sig som trans*person formulerade sig så här när jag ifrågasatte vem som får lov att döma andra avseende passerandebegreppet:

“jag har rätt att avgöra om jag passerar”⁵⁴ - Chattrkonversation på facebook, 2014-12-13

Jag väljer således att ta till mig personens ställningstagande till att det alltid är individen själv som avgör om denne passerar som det den är.⁵⁵ Det har alltså, enligt detta perspektiv alltid att göra med huruvida personen själv upplever det och inte hur andra människor betraktar denne utifrån.

Post-transsexualism och cis-personskap

Jag väljer att använda begreppet post-transsexualism för att benämna personer som har antingen a) genomgått fysisk en transition med hjälp av hormonbehandling och/eller korrigerande kirurgi helt eller delvis och/eller b) har bytt juridisk könstillhörighet (könstillhörighet i folkbokföringen, vad som står i pass/körkort/personnummer) eller c) både och på olika sätt. Jillian St. Jaques⁵⁶ beskriver det som en person som har stärkt sig själv för att känna linjäritet mellan sina biologiska, juridiska, sociala och biologiska kön. Givetvis kan detta göras på många olika sätt och olika mycket.

Jag vill problematisera begreppet “cis-person”. Cis-person i en individbaserad könskontext betyder i princip linjäritet mellan genus, juridik och kropp. På samma sida som sitt kön. För att på ett korrekt sätt kunna använda post-transsexualism som begrepp känner jag att jag

---

⁵³ Engdahl (2010) sidan 51.

⁵⁴ Citat från privat chattrkonversation, personen har gett sitt medgivande till citering i uppsatsen.

⁵⁵ Förtydligande - Utifrån hur personen upplever sig bemötas från omgivningen.

⁵⁶ St. Jaques, 2004

måste problematisera och teoretisera kring cis-personskap, eftersom jag vill kunna betrakta cis-begreppet ur ett icke-linjärt och queert perspektiv. Med det menar jag att ett cis-personskap inte nödvändigtvis måste vara medfött. Jag vill ringa in kroppen och biologin som oväsentlig, en person som lever ett liv inom post-transsexualismen kan vara nöjd med sin kropp utan att ha genomgått en fysisk transition fullt ut och kan därmed ha icke könstypiska (binära) kroppsdelar men ändå befinna sig inom det post-transsexuella livet - mycket eftersom att det, från mitt perspektiv inte handlar om exempelvis genitalier eller medfödda kromosomer.

En person kan mycket väl känna linjäritet ifråga om kön oavsett om denne har *tidigare erfarenhet* av transsexualism. En av mina intervjupersoner⁵⁷ menar att han har alltid känt sig som vilken cis-kille som helst, men att det är först nu det syns också på utsidan i form av att ha en snopp.

“Folk har ju all... alltså jag har alltid blivit sedd som en man fast utan snopp och jag har alltid känt mig som en man men jag ville ha min snopp. Jag vill inte leva som en halv människa och ha ett dubbelliv inom mig själv. Utan jag vill vara en hel människa inifrån och ut och ses som den cis-kille som jag alltid har varit.” Daniel, intervju, 2014-12-18⁵⁸

Jag vill betrakta både trans*person och cis-person som något icke-linjärt och flytande som skall utgå ifrån en individs känsla av bekvämlighet både mentalt och fysiskt, möjlighet till erkännande, och leva det liv som känns rätt för den enskilda individen. Vi skall dock inte underskatta den privilegierade position som cis-personer i normativ mening utgör, då personer som är födda som cis-personer aldrig behöver gå igenom den transformerings eller inneha den socialt utsatta position som en trans*person i de allra flesta fall behöver utstå.

Jag betraktar cis-personskap som en valmöjlighet inom ramarna för post-transsexualism och hävda att om en människa själv vill definiera sig själv som en cis-person efter sin transition är det en rättighet att få göra det utan att konfronteras för det. Däri ligger min omdefinition av cis-begreppet, som inte är en lingvistisk omskrivelse av begreppet i sig utan snarare en fråga om att få benämna sig själv efter eget val.

---

⁵⁷ Läs mer om intervjupersoner i Metod och materialinsamling (nästa kapitel)..

⁵⁸ Samma citat återkommer i i en intervju i slutet av uppsatsen.

Metod och materialinsamling

Material

- **Texter:**

Personuppgiftslagen, Sekretesslag, Patientdatalag (2008:355), Fastställelse av könstillhörighet i vissa fall, Offentlighets- och sekretesslag (2009:400), patientdatalagen, Skatteverkets allmänna beskrivning av Navet - avisering av personuppgifter, Folkbokföringslag (1991:481), Författning: Lag (2001:182), Lag (1998:527) om det statliga personadressregistret, Lag (1994:1117) om registrerat partnerskap, Äktenskapsbalk (1987:230), samt den brittiska regeringens hemsidas beskrivning av "Applying for a Gender Recognition Certificate", chatt via sociala medier (facebook) och E-post.

- **Intervjuer:**

Tre kvalitativa intervjuer med personer som har genomgått könsutredning och diagnosticerats med transsexualism i Sverige. Två män (FtM)⁵⁹ och de har ändrat sin juridiska könstillhörighet samt genomgått korrigerande kirurgiska ingrepp och en är kvinna (MtF)⁶⁰ som ännu inte fått ny juridisk könstillhörighet men som väntas få det inom en snar framtid.

- **Deltagande observation utan dokumentation:**

RFSL-Göteborgs höstkonferens 2014-10-25/26, en ljusmanifestation på Järntorget i Göteborg för "Trans Remembrance day" 2014-11-20 samt en vidareutbildning för informatörer (jag arbetar där som informatör) med Colour of Love⁶¹ på RFSL i Stockholm 2014-12-06, där bland annat en av föreläsningarna på dagordningen handlade om trans* och sexualitet.

---

⁵⁹ Female to Male, Kvinna till Man. Dvs, föddes som biologisk kvinna.

⁶⁰ Male to Female, man till Kvinna. Dvs, föddes som biologisk man.

⁶¹ En sexualupplysningskampanj som drivs av RFSL, RFSU och RFSL-ungdom.

Metod:

- Textanalys:

Närläsning och jämförelser av lagtexter, författningar samt skatteverkets aviseringssystem med utgångspunkt från frågor om integritet, rätten till privatliv och hälsa.

Jag läste noggrant igenom hur Skatteverkets folkbokföringsregister aviseras från Navet till andra myndigheter⁶² och utifrån denna läsning ställde jag några frågor till de ansvariga för Navet via ett webbformulär på deras hemsida. Jag fick svar av Vjera Catovic, Verksamhetsutvecklare på Skatteverket via e-post till mig den 10 November 2014. Jag fick då en intern dialog mellan Skatteverket och Socialstyrelsen.

- Läsning av gammal e-post:

Göteborgs Rättighetscenter hade en konversation med mig som jag hade sparat i min mailkorg, år 2013. Den handlade om juridik kring civilstånd efter könskorrigering.

- Att själv omsätta lagtext i praktik:

Begära ut en sekretessbelagd handling från Förvaltningsrätten i Göteborg med hänvisning till offentlighetsprincipen.

- Intervjuer:

Lyssna till personliga berättelser, framtidsdrömmar och visioner, tankar om erkännande, passerandebegreppet, post-transsexualism och höra erfarenheter/tankar om juridik utifrån ändrad könstillhörighet. Varje intervju tog cirka en timma att utföra. Två av dessa spelades in och transkriberades, en skrevs ner tillsammans med informanten utan inspelning.

- HBTQ-aktivism

För att undvika att benämna transsexualism och post-transsexualism på ett felaktigt sätt har jag fört teoretiska samtal om begrepp jag vill använda med vänner och bekanta på de olika evenemang jag nämnt ovan.

---

⁶² Navet, 2014-06-09,

URL:

http://www.skatteverket.se/download/18.3aa8c78a1466c58458718d/1402312151191/Allm%C3%A4nBeskrivning_1406.pdf

Metodologi och etisk reflexivitet

Ett aktivt samt empatiskt lyssnande⁶³ som tar ställning för alla människors lika rätt till erkännande som en möjlig människa i kontakt med omvärlden försöker jag tillämpa i så stor utsträckning som möjligt. Signe Bremers avhandling⁶⁴ undersöker transsexuellas erfarenheter i kontakt med sjukvården. Det gemensamma för de svar hon fick genom sin studie är att hennes forskningsdeltagare upplevde problem på olika sätt och hade stora problem med att erkännas för sina identiteter vilket medfört psykiskt lidande i stor omfattning för de intervjuade. Jag har därför utfört mina intervjuer med empatiskt lyssnande som utgångspunkt i största möjliga mån, inspirerat av både Bremers intervjuer och Engdahls metodologiska ansats. Jag reflekterade mycket över hur jag benämde post-transsexualism utifrån erkännande.

Villkoret för att en av intervjupersonerna skulle delta i min uppsats var att själv få styra vad jag skulle skriva om honom. Det var också den enda av de tre intervjuerna som jag valde att inte spela in som ljudfil för transkribering, istället satt han bredvid mig och sa vad jag skulle skriva för att allt skulle bli rätt. Dessutom vill han inte vara öppen med sin transerfarenhet i övrigt, det är för honom en psykiskt smärtsam erfarenhet.

På grund av hans skyddade identitet vill han inte att jag berättar hans ålder eller bostadsort, eftersom det kan innebära livsfara för honom om fel personer läser min text. Han måste få vara anonym. Det finns fler juridiska problem som är en direkt konsekvens av ändrad juridiskt könstillhörighet än de han vill berätta om i anknytning till min uppsats, men i dagsläget är det helt enkelt alldeles för privat för honom att lämna ut. Jag måste vara empatisk, lyssna och respektera hans önskemål för att kunna ta etiskt ansvar trots att dessa erfarenheter är av vikt för mig när jag skriver.

Jag skriver inte den här uppsatsen för min egen skull, i någon självvisk strävan efter att producera revolutionerande forskningsresultat. Jag skriver för att de personer som drabbas av dessa problem ska få en röst genom mig, att låta dem synas och erkännas och göra deras röster till min. Att publicera den här texten till *dem* har varit mitt mål sedan första dagen i

---

⁶³ Engdahl, 2010

⁶⁴ "Kroppslinjer. Kön, transsexualism och kropp i berättelser om könkorrigering"

genuskorridoren. Om jag inte skriver för mig själv, utan för dem - så måste jag skriva vad *de* önskar att jag skriver om dem. Annars vore mitt arbete ogjort.

Mitt aktivistdeltagande hade kunnat användas som deltagande observationer, men jag valde att inte dokumentera något eftersom att jag var där på grund av förtroendeuppdrag, vidareutbildning och arbete. Samtalen uppkom bara för att diskutera med andra hur jag ville förhålla mig teoretiskt i min text när jag nu ändå befann mig i en miljö som diskuterar transfrågor.

Jag insåg exempelvis att en dokumentation av ljusmanifestationen för “Trans Rememberence Day” på Järntorget 2014-11-20 hade kunnat tillföra mycket till min uppsats eftersom att det förekom tal framförda av trans*personer, men eftersom att jag inte hade kunnat fråga om det i förväg ansåg jag det vara respektlöst att använda dessa, okända människor för mina egna syften.

Analys, transjuridik

Att leva med en ny juridisk könstillhörighet

Svenska personnummer består av födelsedatum (ÅÅÅÅ-MM-DD) och därefter fyra siffror (XXxX) där den näst sista siffran betecknar vilket kön personen har, ojämn siffra för män och jämn siffra för kvinnor. Det är denna siffra som avses på med juridisk könstillhörighet eller juridiskt kön. Den sista siffran är en kontrollsiffra.

En person som ändrar juridisk könstillhörighet i Sverige får därmed ett nytt personnummer. Personnummer räknas i Sverige som personuppgifter.

Det gamla personnumret försvinner aldrig helt

I Sverige är personuppgifter viktiga och alla svenskar registreras i ett statligt register kallat folkbokföringen enligt lag,⁶⁵ det hanteras av Skatteverket. Registret används sedan av andra myndigheter som behöver hantera personuppgifter i sin verksamhet.

---

⁶⁵ Folkbokföringslag (1991:481)

Personuppgiftsöverföring till myndigheter sker genom automatiskt uppdatering genom Skatteverkets aviseringstjänst, Navet, som är en tjänst som varje svensk myndighet har möjlighet att beställa⁶⁶.

Företag och banker kan också få personaviseringar, men dessa hänvisas till Statens personadressregister, SPAR⁶⁷.

“Uppgift om byte av personnummer aviseras från folkbokföringens aviseringsregister Navet till andra myndigheter och i Statens person och adressregister (SPAR) till bl.a. företag och föreningar som begär denna tjänst.” - Vjera Catovic, Verksamhetsutvecklare på Skatteverket, e-post till mig den 10 November 2014

Om ett personnummer ändras i folkbokföringen uppdateras det också automatiskt hos de myndigheter som är kunder hos Navet. En myndighet kan också beställa en enskild personfil om de har personnumret till den person vars uppgifter de behöver⁶⁸.

Det är 1600 myndigheter som är kunder hos Navet. Det måste betyda att det är ganska många tjänstemän som har tillgång till personavier, även om inte alla anställda vid varje myndighet skulle ha privat tillgång till systemet.

“[...] de 1 600 myndigheter som Skatteverket från folkbokföringen dagligen överför uppgifter till [...] alla kommuner och landsting har veckovis avisering.” - Vjera Catovic, Verksamhetsutvecklare på Skatteverket, e-post till mig den 10 November 2014

Några av de uppgifter som syns i en personavi är personnummer, namn, folkbokföringsort, släktled, civilstånd och kön. För de som har ändrat personnummer syns också

---

⁶⁶ Navet – Avisering av befolkningsuppgifter, Allmän beskrivning från Skatteverket, 2014-06-03, version 2.6

⁶⁷ SPAR - aviseringstjänst, hemsida:

<https://www.statenspersonadressregister.se/root/vara-tjanster/aviseringstjanster.html> (läsdatum - 2015-01-08)

⁶⁸ Navet – Avisering av befolkningsuppgifter, Allmän beskrivning från Skatteverket, 2014-06-03, version 2.6, Avsnittet om teknisk beskrivning.

det gamla personnumret under det nya, i form av ett hänvisningspersonnummer. I Navets exempel på hur en personavi med sekretessmarkering och nytt personnummer ser det ut så här, de personnummer som står här är fingererade:

“DENNA PERSON HAR SKYDD AV PERSONUPPGIFTER
ENLIGT 22 KAP 1 § OFFENTLIGHETS- och SEKRETESSLAGEN

Personnummer 800420-9295

Hänvisningspersonnummer 820417-9298⁶⁹”

Alla myndigheter får ta del av all information som finns i en personavisering enligt Lag (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet, däremot får inte all sådan information sparas i varje myndighets interna register utan ett noggrant övervägande enligt personuppgiftslagen, PUL.

Det innebär att en myndighet som tar emot avisering får ta del av känsliga uppgifter, även om den uppgiften inte är nödvändig för någon myndighetsutövning. Det föreligger en rädsla bland transpersoner som trots att de ändrat juridiskt kön att sådan information hamnar i fel händer och därmed kan leda till att de inte kan passera inom sin egen könstillhörighet.

Ett sådant utfall skulle dessutom kunna komma att hindra ett post-transsexuellt liv, personen riskerar att inte få gå vidare med sitt liv och lägga det gamla bakom sig utan någon som helst möjlighet att påverka det själv. En möjlig konsekvens skulle kunna bli ett transfobiskt bemötande exempelvis på Arbetsförmedlingen:

“kan se det för mig, handläggare⁷⁰ på AF "och hur har du använt dina könsdelar den senaste månaden?" - Privat chattkonversation med bekant på facebook, 2014-12-13

Därför kan man fråga sig varför tidigare personnummer alls syns på en personavi som sänds till andra myndigheter än de som omfattas av sjukvård? En ändring av juridiskt kön räknas

---

⁶⁹ Navet, AVISERING AV FOLKBOKFÖRINGSUPPGIFTER, ALLMÄN BESKRIVNING, Bilaga 6, Exempel på personavi. 2014-06-03, URL: http://www.skatteverket.se/download/18.3aa8c78a1466c58458718d/1402312151191/Allm%C3%A4nBeskrivning_1406.pdf

⁷⁰ handläggare= handläggare (egen rättelse av stavfel), AF= Arbetsförmedlingen.

enligt svensk patientdatalag som hälsa⁷¹. Ett hänvisningspersonnummer är därmed en uppgift som omfattas av hälsa om de båda personnumren visar olika könstillhörighet.

PUL och Lag (2001:182) rekommenderar att den myndighet som tar emot personuppgifter inte bör registrera känsliga eller sekretessmarkerade uppgifter om en registrerad person.

Personavin är ett dokument som i pappersform vanligtvis finns hos barnavårdcentralen och inte handlar om vuxna personer, men det är också det dokument som syns hos mottagaren om en myndighet beställer en direktavisering genom att söka på ett personnummer.

Det betyder att all information som syns vid en leverans går att läsa vid myndighetens mottagande av personavisering. Hänvisningspersonnumret är således alltid synligt när personavin tas emot av en myndighet. Personaviseringar kan beställas på flera olika sätt. Det går att beställa personaviser analogt (via posten) och elektroniskt. Det går att beställa automatiskt uppdatering av ändringar av personuppgifter och det går att beställa ändringsavisering.

Det finns helt enkelt en mängd olika tjänster som handlar om hur personuppgifter skickas vidare från Skatteverket till annan myndighet.⁷² Det går att beställa en direktavisering som tas emot elektroniskt och som kan läsas direkt av mottagaren om enskilda personer.

Det går också beställa aviseringar om ett visst antal personer i ett visst område och liknande, då kommer alla dessa personers personfiler till beställande myndighet och det finns ingen möjlighet för folkbokförda att bestämma över vilka personuppgifter som är registrerade.

“Det är med andra ord inte möjligt för den enskilde att besluta vilka uppgifter som ska skickas vidare till andra myndigheter då det både hos Skatteverket och mottagande myndigheter är författningsreglerat vilka uppgifter som ska aviseras och vilka uppgifter den mottagande myndigheten får hantera.” - Vjera Catovic, Verksamhetsutvecklare på Skatteverket, e-post till mig den 10 November 2014

En person som ändrat juridiskt kön får inte makulera sitt gamla personnummer ur folkbokföringen eller själv styra vilka uppgifter som skickas vidare. Det gamla namnet och

---

⁷¹ Patientdatalag

⁷² Läs mer, Navet, Teknisk beskrivning, 2014

personnumret finns dessutom i en separat personfil i folkbokföringen, som är markerad med "GS" som betyder att personnumret är gammalt och inaktuellt.⁷³

Den avslutade personposten innehåller också ett hänvisningspersonnummer till det personnummer som nu är aktuellt, men med kodningen går det att se vilket personnummer som är i bruk och vilket biologiskt kön personen föddes med. Det går inte att begära att få en hänvisning till detta borttaget ur personavin. Det följer därför efter personen hela livet.

En avslutad personpost efter byte av juridisk könstillhörighet går att sekretessmarkera, men med tanke på att hänvisningar till ett annat personnummer finns på en personavi, går det ändå att räkna ut för en mottagare av personavi om det funnits en annan könstillhörighet bakåt i tiden. Det beror på att personnummer är könade i Sverige och den myndighetsperson med direktåtkomst till Navet kan beställa en personfil även om personnumret är avslutat, så länge hen känner till vilket personnummer som hen ska beställa avisering om. Sedan är det fritt fram att beställa en ny personavi utifrån det personnummer som anges.

Eftersom att ett hänvisningspersonnummer i folkbokföringen inte går att välja bort även om det sekretessmarkeras i och med att det är författningsreglerat, tycks det mig som att det inte spelar någon roll om någon ändrat juridiskt kön, det både registreras och går att spåra bakåt för alla som har möjlighet att ta del av en personavisering från Navet. Det vill säga människor som arbetar på 1600 svenska myndigheter.

Hur hemlig är en sekretessmarkering?

PUL och Offentlighets- och sekretesslag gäller hos en mottagande myndighet. Det betyder i sin tur att känsliga uppgifter och sekretessmarkerade uppgifter måste hanteras med stor försiktighet och inte lämnas ut till tredje part utan ett noggrant övervägande.

“Direktåtkomst

4 § Om en myndighet hos en annan myndighet har elektronisk tillgång till en upptagning för automatiserad behandling och en uppgift i denna upptagning är sekretessreglerad, blir sekretessbestämmelsen tillämplig även hos den mottagande myndigheten.

---

⁷³ Navets allmänna beskrivning, 2014

Första stycket tillämpas inte på en uppgift som ingår i ett beslut hos den mottagande myndigheten.” - Offentlighets- och sekretesslag (2009:400), 11 kap. Överföring av sekretess, Bestämmelser om överföring av sekretess, §4⁷⁴

Det enda som krävs för att en persons tidigare personnummer skall få lov att sparas hos en myndighet vid personaviseringsaviserings är med andra ord att någon på myndigheten fattar ett beslut om det. I samma ögonblick som en uppgift sparas hos en myndighet blir det en allmän handling. Det betyder att vem som helst kan begära ut uppgiften, utan någon motivering varför⁷⁵. Enligt sekretesslagen kan dock allmänna handlingar också hemligstämplas.

“Sekretessmarkeringen motsvarar i princip den hemligstämpling som, enligt 5 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen, kan åsättas en allmän handling. Det framgår inte av själva markeringen vilken uppgift om personen i folkbokföringen som kan vara känslig. [...] En sekretessmarkering innebär inte någon absolut sekretess.”- Navet, 2014-06-03, sid: 21

Det går att tolka som en konflikt mellan ett intresse av integritet och privatliv⁷⁶ för personer som lever med ny juridisk könstillhörighet och allmänhetens tillgång till allmänna dokument. Sekretessbelagda uppgifter som hanterats av en myndighet kan vid bedömning lämnas ut till tredje part med hänvisning till offentlighetsprincipen, och den tar inte hänsyn till människors integritet.

Samtidigt måste man värna om offentlighetsprincipen, eftersom att den förhindrar en samhällsbyråkrati utan någon som helst insyn från allmänheten. Det är fortfarande viktigt med demokratiska rättigheter (folket skall ha tillgång till de mekanismer som styr samhället) och yttrandefrihet. Offentlighetsprinciperna finns till för att exempelvis journalister skall kunna göra sitt jobb enligt tryckfrihetslagen.

---

⁷⁴ URL:

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Offentlighets--och-sekretessla_sfs-2009-400/#K12

⁷⁵ Hedbrant, 2002

⁷⁶ Europakonventionen, artikel 8 om rätten till privatliv och integritet, se bilaga.

Vad jag undrar är snarare varför detaljer om hälsa och sexualliv någonsin skulle behöva falla under offentlighetsprincipen eftersom att det talar tvärt emot FN's konvention om mänskliga rättigheter i relation till "Rätten till privatliv".

Känsliga uppgifter är förbjudna att behandla⁷⁷. Som jag nämnt så räknas det som en känslig personuppgift⁷⁸ om någon har ändrat sin juridiska könstillhörighet eftersom att ändring av juridiskt kön räknas till en persons hälsa. Något annat som räknas som en känslig uppgift är en persons sexualliv.

"Det är också förbjudet att behandla sådana personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv. Uppgifter av den art som anges i första och andra styckena betecknas i denna lag som känsliga personuppgifter" - PUL 13 §,

Ifråga om sexualliv bör frågan om registrerad partner ses över för de som ändrat juridisk könstillhörighet, det bör vara upp till individen själv att ändra civilstånd till ett som inte riskerar att avlösa personens tidigare juridiska könstillhörighet. Partnerskap finns inte för heteropar. En person som fortfarande är i ett registrerat partnerskap kan, om den så önskar gå till en vigselförrättare och omvandla partnerskapet till ett äktenskap sedan 2009. Den som har varit i ett registrerat partnerskap men inte längre är det, står som skild partner, den som läser en persons civilstånd i ett sådant läge kommer istället anta att personen är homosexuell, på helt felaktiga grunder. Under en utbildning för RFSL's skolinformatorer i april 2013 föreläste Ulrika Westerlund, förbundsordförande för RFSL om juridiska dilemman som post-transsexuella personer sökt hjälp hos förbundet för, och där fanns ett fall i Sverige där en person med ändrad juridisk könstillhörighet blivit nekad att ändra civilstånd ifråga om ett tidigare partnerskap.⁷⁹ Jag frågade då en jurist via e-post hur det fungerar:

---

⁷⁷ PUL §13

⁷⁸ Patientdatalagen

⁷⁹ Se Pressmeddelande från i RFSL i en bilaga. Pressmeddelandet lades dock till i denna uppsatsen först efter ventilering, då detta rättsfall offentliggjordes först efter att min undersökning blev slutförd.

“Det finns möjlighet att, enligt 3 § Lag (2009:260) om upphävande av lagen om registrerat partnerskap, omvandla registrerat partnerskap till äktenskap, bland annat genom anmälan till Skatteverket. Lagar kan ibland tolkas analogt, det vill säga att lagen kan användas även i situationer den egentligen inte omfattar. I detta fall skulle det innebära att Skatteverket skulle använda 3 § till att även ändra skild partner till skild, efter anmälan från både parterna. Utrymmet för analog tolkning är tyvärr liten i lagar om myndigheter.” - Erik Mägi och Benedicte Johansson (juristpraktikant), Göteborgs Rättighetscenter, GRC, Göteborg den 18 dec 2013.

Om det krävs att båda parter ansöker kan det blir problematiskt i de fall då en skillsmässa har varit tung och svår. En person som inte har kontakt med sin före detta partner berövas därmed möjligheten att ändra civilstånd om GRC's jurister har rätt.

Dessa omständigheter kring personuppgifter är mycket problematiska eftersom att ett sådant utfall riskerar att omöjliggöra möjligheten för post-transsexuella personer att passera i kontakt med varje myndighet. Här ligger post-transsexualismens juridiska (o)möjligheter för erkännande som möjlig människa.

Analys, Post-transsexuella berättelser

Post-transsexualismen finns i verkliga människor av kött och blod, känslor och tankar - vi är alla människor som möts när vi hamnar i samtal med varandra. Intervjuer är just möten. Jag har lyssnat till tre människors erfarenheter. Liv, Hampus och Daniels berättelser.

Liv, intervju 2014-11-13

Vi kan kalla henne för Liv, men hon heter egentligen något annat. Hon är 22 år gammal och bosatt i Göteborg. Vi ses hemma hos henne. Liv berättar att hon har levt ett liv som

transsexuell sedan hon var sexton år gammal, hon har gått en utredning och fått diagnos och väntar idag på korrigerande kirurgi samt nytt personnummer. Hon har genomgått en fysiskt transition med bland annat hormoner och det hela har varit en lång och utdragen process. Hon säger att hon har fått stöd och stöttning genom processen från sin mamma men att att komma till stadiet att verkligen få vara sig själv, en tjej - har varit en lång kamp. Idag passerar hon socialt som kvinna i nästan alla sammanhang, utom i just kontakten med myndigheter på grund av att hon ännu inte har fått ett kvinnligt personnummer. Eftersom att hon idag väntar på att få sitt rätta personnummer kunde jag inte fråga om hur saker och ting har varit efteråt, men hon säger att när hon fyller i papper där hon måste ange sitt nuvarande namn och personnummer så känns det inte rätt.

“Det känns som man skriver ett annat namn. Alltså, en annan persons namn. Det är inte mitt liksom.”

Hon säger i först att hon inte har blivit ifrågasattifråga om sin könsidentitet av myndigheter men sedan berättar hon ändå om ett telefonsamtal med vuxenpsykiatrin, där hon blivit mycket chockad.

“Av vuxenpsykiatrin har det blivit fel. Till exempel när de skulle ringa mig för att de skulle öka ett läkemedel så frågade de efter mitt mellannamn, som är ett killnamn. Mitt förnamn nu är ju könsneutralt... och då frågade hon efter mitt mellannamn...! [...] Jag blev chockad., Våldigt chockad.”

Hur hanterade du situationen, eller behövde du hantera den på något sätt? Frågade jag då och hon svarade:

“Eeh, jaa, jag så åt henne. Att jag... det där är inte mitt tilltalsnamn. Man använder inte mellannamn när man ringer så... och så. Hon sa bara “okej” och jag sa också att jag är inte en “han” jag är en hon. Eeh... och hon förstod inte det så

hon trodde att hon pratade med mamman till den hon sökte och då sa hon till "mamman" då som hon trodde att hon prata med att "Han ska höja medicinen så och så.. Hon förstod inte liksom."

- Hur kändes det efteråt? frågade jag. Hur mådde du när samtalet var över?

"Jag fick nog ångest tror jag. Det fick jag..."

Liv framstår som den kvinna hon är också i telefon, eftersom att hon har en ljus röst. Personen i telefonen trodde att hon pratade med Livs mamma. Problemet var att personen i telefon inte kunde förstå att Liv syftade på sig själv när hon försökte säga att hon är en tjej och förstod inte att hon pratade med rätt person. Livs största sociala problem idag är alltså att fel namn och kön står i alla papper. Det förhindrar hennes möjlighet att lämna transsexualismen bakom sig. Hon vill bara att rätt saker skall stå i alla papper. Betygen är extra viktigt eftersom att hon drömmer om att läsa till överläkare. Liv visste inte om det ens var möjligt för henne att senare få ut sina betyg i rätt namn och personnummer. Jag vet att det går, men att en själv får vända sig till sina skolor och begära ut dem genom att berätta hur det ligger till samt visa intyg om att könstillhörigheten har ändrats. Jag berättade det för henne, vilket hon blev både lättad och glad över, men bekymrad över att behöva visa upp sin historia för att få ut dem.

"Det är ju hemskt, att man skall behöva visa liksom, sitt förflutna."

I nästa andetag säger hon dock att hon inte kan förneka sitt förflutna, sin historia, att det är en del av henne.

"Jag personligen tänker att det... jag kommer aldrig kunna ändra på mitt förflutna och det kommer alltid finnas kvar och eeh... det är en del av mig. Jag hade ju

aldrig fått de här erfarenheterna annars, både bra och dåliga... av att gå från ett kön till ett annat...”

Hon tror också en viss risk för att misstag kan ske när jag berättar hur en personavi från Navet ser ut, att det visas en hänvisning till det gamla personnumret, men hon uttrycker också att om det hände en förväxling mellan det nya och det gamla efteråt ungefär så som det telefonsamtal som hon nyss haft med psykvården så skulle hon bli väldigt arg.

“Jag skulle nog bli väldigt arg...! Väldigt arg! Förbannad.” hon fortsätter: “Har de tillgång till den informationen, så absolut. Misstag... Det misstaget kan hända faktiskt! Än att då, att det... Risken finns att det händer. Hade det inte funnits dubbla personnummer så hade det ju inte hänt! Då hade de kunnat utgå från ett personnummer bara!”

Med dubbla personnummer menas i denna kontext att både hänvisningspersonnummer och aktuellt personnummer syns på en personavi och att detta faktum kan leda till att hon inte passerar när hennes juridiska könstillhörighet har ändrats i framtiden. Det enda hindret för henne att uppnå ett liv där hon ses som sig själv också av andra verkar vara eventuella krångel med att få ut nödvändiga papper för att uppnå mål med utbildning och arbete men hon är samtidigt nöjd med att bara få ett nytt personnummer i framtiden som ska gälla som det rätta, det som stämmer överens med henne själv.

“Alltså personligen, så... det.. det är en del av mig att jag har fötts biologiskt man, jag kan aldrig radera det. Det kommer alltid finnas i min, i mitt liv. Så personligen för mig, så spelar det ingen roll om det står... om det fortfarande står med men jag fortfarande har ett nytt och det är det som gäller så spelar det ingen roll för mig.“

Trots detta uttalande, så finns oron där, för att eventuella misstag och hinder skall kunna ske. Jag ser hur hennes blick vandrar åt olika håll och känner medmänsklighet.

“Det är liksom jag. Det är inte så att jag försöker förtränga att jag varit en kille... eller... att jag försöker blunda, utan att jag, jag accepterar det. Det är liksom en del av mig, det är jag. “

Jag ser en osäkerhet i Liv. Hon vet inte riktigt hur hon ska förhålla sig till hur det kommer att bli när hennes personnummer är ändrat rent praktiskt. Jag tolkar det som en inre konflikt mellan att erkännas som den hon är och att inte förneka sin historia av att vara född som tjej i en pojkes kropp. Hon säger att hon passerar som kvinna överallt utom i kontakten med myndigheter idag och i framtiden vill hon ses som den tjej hon är även i kontakt med dem. Så jag frågar vad hon tycker att passera innebär:

“Att passera, att man är.. det man känner sig som, det speglas mot omgivningen... tillbaka liksom. Att dom ser mig som det jag känner mig, det tycker jag... är att passera.”

Hon vill däremot inte behöva söka upp gamla skolor och begära ut betyg eller få sitt tidigare personnummer avslöjat hos myndigheter när hon har ändrat men samtidigt så vill hon inte behöva förneka sin tidigare erfarenhet som transsexuell. Men passera, och erkännas som den kvinna hon är, det vill hon.

Hampus, intervju 2014-11-25

Jag kom först i kontakt med Hampus, som också heter någonting annat första gången i mars 2014 när vi råkade besöka samma pub och började prata med varandra. När vi sågs första gången var det mycket uppenbart att jag är aktiv för trans*personers rättigheter eftersom jag hade en transgendersymbol sminkad i pannan och samtalet föll sig inom det området och han berättade nästan direkt för mig den kvällen att han hade gått igenom en transition. När jag frågade honom om han ville vara med i min uppsats tackade han ja

direkt. Vi bestämde oss för att träffas på ett café i Göteborg på hans förslag och intervjun ägde alltså rum över en kopp kaffe, den 25 november 2014. Stämningen var avslappnad och positiv och både jag och Hampus var glada att se varandra igen och han såg det hela som en möjlighet att påverka samhället och kunna bidra till att synliggöra hur saker förhåller sig. Hampus är liksom jag 30 år gammal (född 1984), växte upp i Göteborg med sina föräldrar och syskon och arbetar idag som fastighetsskötare. Han påbörjade sin könsutredning ungefär år 2006 eller 2007, men minns inte exakt vilket år det var. Han utreddes på Orust, innan Lundströmsmottagningen⁸⁰ öppnade och flyttades över dit när den öppnade. På själva Lundströmsmottagningen gick allt väldigt snabbt för honom och han har varit diagnosticerad som "transsexuell" sedan cirka sex eller sju år tillbaka i tiden. Däremot har han väntat tills i år med att byta sitt personnummer från kvinnligt till manligt, med anledning om den tidigare lagen om sterilisering. Han berättar att det varit problem med att få lov att byta personnummer till en början när han ansökt om det hos Rättsliga Rådet:

“Ja, jag bytte personnummer i år faktiskt, i april. Jag har väntat, jag fick diagnos för ungefär en sex, sju år sen då. Men jag väntade i och med att det var steriliseringstvång då, man skulle ha steriliserat sig⁸¹ vilket jag tycker är helt sjukt liksom och ingenting jag ville gå med på eller ställa upp på för att sådär, jag vill inte operera mig. Ja, så jag.. eeh.. i år, först så skickade jag in en ansökan då, med hjälp från vissa från Lundströmmottagningen men fick den avslagen fast att jag har gått på hormoner i sex år, varit opererad⁸²... ehh.. i ungefär, ja men lika länge, sex år, men då hade dom... på den tiden jobbade en annan läkare på Lundströmmottagningen och i dens anteckningar stod det att jag såhär, vart deprimerad i under hela mitt liv och inte haft nåt, sådär, riktigt jobb, eller ja såhär, det har vart veligt med mycket sjukskrivningar och sådär. Eeeh och dom då, på

---

⁸⁰ En mottagning i Alingsås som uteslutande arbetar med könsutredningar.

⁸¹ Som jag nämnt tidigare var det krav på sterilisering för att ändra juridisk könstillhörighet fram till den 1 juli 2013.

⁸² Operation av bröstkorget för att den skulle se manlig ut. Inte könsorgan, han ville inte steriliseras.

Rättsliga Rådet, som då skulle fatta mitt beslut om nytt personnummer... Dom tyckte att... dom ville veta varför jag hade mått dåligt och vart deprimerad. Dom tyckte inte det... Nä, dom tyckte inte att jag hade anledning att få nytt personnummer då, när för att dom tyckte man skulle gräva ner i det här och det kändes konstigt! Eh, så jag blev ju tvungen att åka upp och träffa en ny läkare, liksom nyss, ja i år då, och berätta hela min historia för den här läkaren, ja igen då och förklara varför jag vart såhär deprimerad och såhär. ja, hur många transpersoner är inte depri.. ja det känns som och inte va.. eller mer ovanligt, konstigt ska jag inte säga, att inte va deprimerad än att va det... så.. I alla fall så det skickades ju in på nytt, en ansökan och då gick det igenom och i april i år fick jag mitt nya personnummer.”

Hampus har väldigt mycket att berätta och jag tänker att det han säger i stycket ovan inte behöver någon vidare förklaring från mig. Han talar bättre för sig själv än vad jag kan göra. Men nog är hans berättelse problematisk. Jag undrar liksom han vad en persons tidigare sjukskrivningar har med juridisk könstillhörighet att göra? Speciellt eftersom det finns dokumentation och forskning som empiriskt visar att personer som får ändra till rätt identitet vid transsexualism också mår bättre⁸³.

När vi gick vidare i samtalet försod jag att han också råkat på fler problem, rent praktiskt efter att personnumret var bytt. Först fick han inte hämta ut sitt nya körkort på posten på grund av att det stod olika personnummer på det nya och det gamla körkortet, så då kom han på att han var tvungen att ha med sig ett intyg som bevisade att han verkligen hade bytt personnummer precis överallt samt se till att alltid ha flera kopior ifall det skulle tappas bort. Han hade också problem med att ändra personnumret som var knutet till banken (och därmed alla hans bankkonton) till en början.

---

⁸³ Socialstyrelsen, 2010 & 2014, Benjamin, 2006, Bremer, 2011

“Ja, det är ett... det är skitjobbigt att byta personnummer... eh.. utan att överdriva!
Hos vissa myndigheter så liksom ändras det automatiskt i deras system men hos
många andra så gör det inte, ehm.. Till exempel din bank⁸⁴. Ja, det var så himla
mycket där och det har vart såhär... En person har sagt såhär nä men du måste
stänga hela ditt bankkonto och öppna upp ett nytt... eeh.. och just den dagen
orkade inte jag ta mer i det, så jag bara gick därifrån och gick tillbaka några
veckor senare och då var det en annan person som säger nåt helt annat, typ.. Eeeh,
“Jo men du kan ha kvar ditt bankkonto, det enda som vi måste göra är att ta bort
alla såna där tjänster” som autogiron och... vad man nu har olika grejer. Så det
gjorde dom ju. Så jag kunde ha kvar samma kontonummer och så, som jag hade
innan...”

Detta visar också på att personalen på banken inte riktigt vet vad som gäller när en person byter personnummer och därmed får en ny identitet. Det blir problematiskt eftersom att individer helt enkelt måste röja sin gamla identitet för att normala funktioner i vardagen - som att få sin lön eller att kunna betala sina räkningar - ska fungera. Dessutom betyder det för någon som har ändrat könstillhörighet hindras från att erkännas utifrån sin rätta könstillhörighet om denne om och om igen i olika situationer måste berätta om sin bakgrund. Då blir det väldigt svårt att bemötas inom ramarna för att passera. Däremot ser Hampus automatiska personuppgiftsuppdateringar som positivt, då slipper han ta tag i att kontakta myndigheter själv. Han tyckte det var väldigt skönt att transportstyrelsen (som är kunder hos Navet) själva kontaktade honom och meddelade att han behövde skaffa ett nytt körkort. Andra fick han kontakta själv.

“Men annars har det ju vart så att jag fått kontakta såhär typ CSN, elbolag, bredbandsbolag, hyresvärd. Det kan va skitjobbigt då liksom om man inte vill vara öppen då med varför och allting. För att tillexempel hyresvärden, där behöver jag

---

⁸⁴ En bank är förvisso ingen statlig myndighet.

ju skaffa.. mitt hyreskontrakt står i mitt gamla personnummer och det vill jag ju gärna ha i mitt nya och rätta personnummer.”

Vad som verkar vara lite underligt är dock att han själv behövde kontakta CSN. Varför uppdateras inte personnummer automatiskt på betygsdokument⁸⁵? Hampus ser de dubbla personnummersaviseringarna som både negativt och positivt. Det positiva är att det går lätt att överföra exempelvis journaler på sjukhus till det nya personnumret på ett smidigt sätt men det negativa skulle vara ofrivillig “outing” (att lämnas ut, avslöjas) till någon han inte vill berätta för, om sin transerfarenhet.

“Det är väl möjligtvis om man, om nån person sitter på mina såna uppgifter och är en person... som inte vet att jag är trans, som känner mig, alltså, att jag blir outad för nån jag inte vill bli outad för som bara “Oh shit har den här personen haft ett sånt personnummer innan?” Det är väl mer så jag tänker.”

Jag får uppfattningen att det är allt det praktiska med olika institutioner som inte överför personuppgifter automatiskt som för honom är det jobbigaste, även om han ser risken med att få sin historia röjd för obehöriga, tror han inte att risken är överhängande stor.

Daniel, intervju 2014-12-18

Daniel gjorde sin utredning 2008 och har nytt personnummer sedan 2011 eller 2012. Han beskriver att idag är han hel för att kroppen passar ihop med själen. Han har aldrig upplevt sig som kvinna i hela sitt liv utan menar att han alltid har varit en man. Han ses också som den man han är av andra människor.

---

⁸⁵ Jag fick reda på i efterhand att betyg registreras hos Ladok, en betygsdatabas, som i sin tur meddelar CSN om studieresultat.

“Jag blir betraktad som den man jag är, men vissa tycker det är konstigt att jag åker in på sjukhus, som sist sa jag att det var för att jag hade ett för tigt urinrör⁸⁶, vilket är delvis sant” - Daniel, intervju, 2014-12-18⁸⁷

Idag har han endast ett fåtal korrigerande operationer kvar och han är äntligen nöjd med sin kropp. Den juridiska ändringen av kön och namn har däremot fått besvärliga konsekvenser som gör att han påminns om sin bakgrundshistoria som han ser som mycket smärtsam. Han vill inte kännas vid sin transerfarenhet utan menar att han alltid har varit en man. Därför är han inte heller öppen med att han har dessa erfarenheter till fler än ett fåtal personer. Han vill inte att någon ska veta. Med anledning av tidigare händelser i livet har Daniel skyddat identitet. Det gör att han betraktar de händelser som han varit med om som extra allvarliga, eftersom att en sekretessmarkering i folkbokföringen ska innebära att hans personuppgifter endast skall vara tillgängliga för ett fåtal personer.

Han berättar i synnerhet om den kallelse som han fått av sjukvården i fel namn & personnummer trots att han vid den tidpunkt då han fick kallelsen redan hade ändrat sitt namn, personnummer och juridiska kön.

“Strax efter jag fick mitt nya personnummer så fick jag en kallelse från sjukvården i mitt gamla personnummer där det stod att jag skulle på gynekologundersökning. Jag fick ju ringa dom och säga att det här stämmer inte, jag har fått ett nytt personnummer och ni måste stänga det gamla för det här stämmer inte. Jag är ingen tjej och kommer aldrig vara en tjej... har aldrig varit liksom. Så frågade jag dom hur det här har kunnat uppstå? Och då sa dom att vi har tagit våra uppgifter från Skatteverket och då kom det fram till att det var deras aviseringsregister som hade skickat ut dubbelt personnummer, mitt gamla plus mitt nya finns där och aviserar ut automatiskt.

---

⁸⁶ Könskorrigering kirurgi i flera steg gör att Daniel vistas på sjukhus ibland. Han har fått vissa komplikationer med urinvägarna efter operationerna, som de försöker justera med nya operationer, vilket gör att det är “delvis sant”.

⁸⁷ Det här citatet finns också i avsnittet som handlar om cis-personskap och post-transsexualism

Då ringde jag Skatteverket och blev förbannad på dom... Dom kunde inte göra nånting, de sa bara att det här är deras rutiner och så här går det till men att det var beklagligt att jag hade fått en felaktig kallelse”

För Daniel har det inneburit många otrevliga överaskningar med att byta personnummer och namn. Han hade väntat sig att han skulle bli benämd med rätt namn och personnummer eftersom att en sådan ändring ska uppdateras automatiskt. Vad som har ställt till det för honom verkar vara att det finns ett hänvisningspersonnummer, eftersom att han blivit kallad till gynekologen som kvinna trots att han står juridiskt registrerad som en man, speciellt när de har hämtat hans uppgifter från Skatteverket. Skatteverket i sin tur hänvisar till sina rutiner. Han vill att enbart ett personnummer, det som han har idag skall vidarebefordras från Skatteverket. Daniel berättar att han har fått brev från pensionsmyndigheten i fel namn och personnummer samt brev från någon annan myndighet med rätt namn och fel personnummer. Det gör honom både ledsen och upprörd. Han är inte offentlig med sin transerfarenhet och vill inte betraktas som något annat än den mannen han är.

“Sådant här ska inte få hända. Ingenting av det här ska hända, man ska inte behöva tänka på att det aviseras dubbelt eller att bli “outad” mot ens vilja trots det så sker det. Då blir jag förbannad, arg och ledsen på hela systemet.”

Som om inte det vore nog med problem, har han också haft problem med andra uppgifter som folkbokförs på ett felaktigt sätt. Hans föräldrar har haft problem med släktleden efter att hans personnummer ändrades.

“Jag har mina föräldrar från mitt håll, men mina föräldrar har inte sin son ifrån sitt håll. Det måste de ändra själv. Alltså står det att de har en dotter. Nu har mina föräldrar ändrat det så att det står att de har sin son, men jag tänker på alla andra som inte har så snälla föräldrar som jag har. Dom har jättesvårt att få rätt.”

Det här betyder alltså att föräldrar till personer som ändrar sin juridiska tillhörighet är folkbokförda till en person som inte existerar, det står att de är föräldrar till personer i både fel namn och kön. Jag hoppas att det räcker att den som ändrat sitt personnummer fortfarande står registrerad som sina föräldrars barn trots att föräldrarna registrerats som någon annans förälder ifråga om exempelvis arvsrätt.

AVSLUTANDE DEL

Av den tillgängliga informationen i mitt material att döma föreligger det en risk att information om en persons juridiska könstillhörighet tillbaka i tiden kan ses av myndighetspersoner utan synbar anledning att ta del av denna uppgift för att kunna utöva nödvändigt myndighetsutövning; oavsett vilken myndighet det skulle handla om när en person aviserar tas emot. Det känns som en person har haft juridiskt tidigare ser jag som en privat angelägenhet och bör inte kunna ses av alla myndigheter vid avisering. Det bör trots detta ställningstagande inte bortses från att det också finns fördelar att vinna på att personuppgiftsuppdatering automatiskt uppdateras mot folkbokföringen och jag ser att det kan föreligga en annan risk för ytterligare problem för människor som har ändrat sitt personnummer om hänvisningspersonnumret helt tas bort ur folkbokföringen, så som aviseringssystemet mellan Skatteverket och övriga myndigheter är konstruerat idag. Det kan nämligen försvåra eller rent av förhindra att nödvändiga data som rör en person som finns sparade hos myndigheter, företag, sjukvård, skolor och andra viktiga institutioner som en människa har kontakt med i sin vardag kan överföras till det personnummer som nu är aktuellt för individen. Att den nya identiteten uppdateras automatiskt besparar därmed individen en hel del arbete med att själv söka reda på varje institution som tillbaka i tiden har uppgifter som rör personen. Därför vill jag argumentera för att systemen och de lagar som hanterar folkbokföring och personuppgifter ses över och analyseras ytterligare. Obehöriga bör inte ta del av hänvisningspersonnummer vid personaviserar samtidigt som personer som ändrat sin juridiska könstillhörighet inte

skall få nödvändiga data överfört till den nya identiteten genom att obligatoriskt “outa sig”.⁸⁸ Med tanke på hur utbredd det är i vårt samhälle med transfobi kan vi inte garantera dessa människors trygghet från diskriminering i kontakt med myndigheter. Att någon arbetar på en myndighet är ingen garanti för att den bemöter människor på ett erkännande, icke-diskriminerande och respektfullt sätt utifrån de individer de möter i arbetet.

Post-transsexualismen handlar om att leva i sitt rätta namn, identitet och kropp i ett socialt erkännande av sin könsidentitet. En person som lämnat transsexualismen bakom sig och gått vidare vill inte ha kvar något av sin tidigare *felaktiga* juridiska könstillhörighet och namn i några register eller dokument. De vill ofta att uppgifter som är viktiga för att livet ska gå smidigt förs över från det ena personnumret till det andra och att det gamla personnumret, namnet och den gamla identiteten bara försvinner för att aldrig mer komma tillbaka. Om hänvisningspersonnummer inte aviserades ut från Skatteverket till andra myndigheter så skulle ofrivilligt utlämnande aldrig hota dessa människors möjlighet till juridiskt erkännande i *rätt* könstillhörighet. Det finns ingen mening med att det gamla personnumret ska följa efter dessa människor längre än en nödvändig övergångsperiod för att få saker i livet att falla på plats. Idag krävs en lagändring för att ett fullkomligt juridiskt erkännande av post-transsexualism skall kunna äga rum. Personer som ändrat sin juridiska könstillhörighet borde få ha som alternativ att makulera sitt hänvisningspersonnummer efter en tid, då alla nödvändiga data förts över till rätt personnummer och namn. Bara då kan dessa individer leva vidare utan att riskera att bemötas transfobiskt av myndighetspersoner. Ett transfobiskt bemötande är detsamma som att hindras från att erkännas och passera som den människa som man är.

Ytterligare faktorer som behöver en omedelbar granskning är lagstiftning som rör släktskap och civilstånd vid fastställelse av ny könsidentitet. Då ifråga om saker som civilstånd, föräldraskap och i vilket personnummer en står registerad som ifråga om att vara son/dotter till sina föräldrar. Jag vill propagera för att den som ändrar juridisk könstillhörighet skall kunna bli automatiskt omskrivna i rätt könstillhörighet även i föräldrarnas folkbokföring, eftersom att det inte bara handlar om erkännande av

---

⁸⁸ Att outa sig, slang; lämna ut sig, avslöja sig.

identitetsmarkörer utan i den situationen också om exempelvis arvsrätt. Ifråga om föräldraskap bör en kunna registreras som biologisk far om en har ett manligt personnummer och som biologisk mor om en har ett kvinnligt. Först då en persons korrekta identitet är gällande inom alla juridiska kontexter kan den fullt ut i samhället sägas ha tillgång till den rättssäkerhet som andra tar för given. Många personer som har en tidigare erfarenhet av transsexualism, könsutredning och korrigerande vård vill kunna gå vidare i livet utan att behöva oroa sig för att inte ha tillgång till samma demokratiska rättigheter som privatliv, släktskap och arvsrätt som de flesta andra alltid omfattas av, eller behöva bli betraktad som något den inte själv identifierar sig med.

Om inte lagstiftning omfattar alla på lika villkor för erkännandet, kan vi inte heller hävda att det svenska systemet är reglerat efter mänskliga rättigheter.

Litteraturlista/ källförteckning

Ahmed, Sara (2006) *Queer Phenomenology, Orientations, Objects, Others*, Durham, N.C. : Duke University Press, 2006, 223 s.

Barbee, Michael (2003). *A visual-narrative approach to understanding transsexual identity*.

Journal of the American art therapy. 19, (2), 53-62.

Bremer, Signe (2011) *Kroppslinjer. Kön, transsexualism och kropp i berättelser om könskorrigering*. Makadam, Göteborg/Stockholm

Butler, Judith (2006) ”Genusregleringar” i *Genus ogjort: Kropp, begär och möjlig existens*. s

58-72 (15 sidor)

Coogan, Kelly (2006) Fleshy Specificity, *Journal of Lesbian Studies*, 10:1-2, 17-41, sid 24.

Engdahl, Ulrica (2010) *Att vara som/den 'en' är: En etisk diskussion om begreppen rättvisa,*

erkännande och identitet i en trans*kontext, Linköping Studies in Arts and Science No.

522, Linköpings Universitet, Institutionen för Tema, Linköping

Evans, Dee, a:gender (2005, 2013) *The Workplace and Gender Reassignment, A Guide for Staff and Managers* (November 2013 Revised Edition) URL:

<http://www.civilservice.gov.uk/wp-content/uploads/2012/03/agender-Workplace-and-Gender-Reassignment-Guide-Oct-2011.pdf> URL: <http://www.agender.org.uk/>

Folkbokföringslag (1991:481) URL:

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Folkbokforingslag-1991481_sfs-1991-481/?bet=1991:481 Nedladdningsdatum: 2014-12-14

Foucault Michel (2003), *Övervakning och straff*, fjärde upplagan, Arkiv förlag, s. 295-310 (15

sidor)

Foucault, Michel (1993). *Diskursens ordning: installationsföreläsning vid Collège de France den 2 december 1970*. Stockholm: B. Östlings bokförl. Symposion

Garosi, Eleonora (2012) “*The politics of gender transitioning in Italy*” Programa Universitario de Estudios de Género, Universidad nacional Autónoma de Mexico, Mexico city, 2012, Sid 467.

Haraway, Donna (1988) “*Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective*”, *Feminist Studies*, vol. 14, 1998:3.

Hedbrant, Per Henrik (2002) “*7 kap. 16 § sekretesslagen - en studie av bestämmelsens inverkan på offentlighetsprincipen*”, JURIDISKA FAKULTETEN, Lunds universitet, Lund

Justitiekanslern, (2013) *Skadeståndsanspråk mot staten med anledning av sterilisering enligt könstillhörighetslagen*, Beslutsdatum 2014-06-17, Diarienummer 4243-13-40 m.fl.

URL: <http://www.jk.se/Beslut/Skadestandsarenden/4243-13-40.aspx>

Labelle, Sophie (2015) *Assigned Male - A webcomic about a transgender girl*, URL: <http://assignedmale.tumblr.com/image/107293053662>.

Lag (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall URL:

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs_sfs-1972-119/

Lag om ändring i lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall;

URL:

<http://www.lagboken.se/Views/Pages/GetFile.ashx?portalId=56&cat=183624&docId=1655814&propId=5>

Lag (1994:1117) om registrerat partnerskap URL:

<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19941117.htm>

Lag (1998:527) om det statliga personadressregistret URL:

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-19981234-om-det_sfs-1998-1234/?bet=1998:1234

Lindell, Karin (2010) "*Transsexuella och övriga personer med könsidentitetsstörningar - Rättsliga villkor för fastställande av könstillhörighet samt vård och stöd*", Artikelnr 2010-6-31, Socialstyrelsen, Stockholm, URL:

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2010/2010-6-31> Läsdatum 2014-12-09, sid 13

Mandlis, Lane R. (2011) *Human Rights, Transsexed bodies, and Health Care in Canada: What Counts as Legal Protection?*..Canadian journal of law and society, 26, pp 509-529

Navet – Avisering av befolkningsuppgifter, Allmän beskrivning från Skatteverket

(2014). URL

<http://www.skatteverket.se/foretagorganisationer/myndigheter/aviseringavbefolkningsuppgifternavet.4.18e1b10334ebe8bc80001754.html#> Nedladdningsdatum: 2014-12-14

Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) URL:

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Offentlighets-och-sekretessla_sfs-2009-400/

Passanasi, Åsa (2014) "Transsexuell man slipper vara mor "Mitt barn har kallat mig pappa i alla år""", Aftonbladet,

<http://www.aftonbladet.se/wendela/kvinnaoman/article19851281.ab> (Läsdatum 2014-12-09)

Raymond, Janice.G. (1979). *The transsexual empire*. Boston: The women's press

Riksförbundet för Homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, RFSL,

URL: www.rfsl.se

RFSL's remissyttrande: "Avskaffande av steriliseringskrav som villkor för

ändrad könstillhörighet Ds 2012:46"

URL: http://app.rfsl.se/apa/19/public_files/ry_ds2012-46.pdf (läsdatum: 2014-11-24)

Robison, Rachel A., M.A (2012) *Recognition of the Nonhuman: The Psychological Minefield of Transgender Inequality in the Law*; PACIFICA GRADUATE INSTITUTE, 2012, 80 pages

Roen, Katrina (2001) "Transgender Theory and Embodiment: the risk of racial marginalisation" *Journal of Gender studies*, Vol 10, No 3

Simon, Kyle (2013) *Is There a Link Between Autism and Gender Dysphoria?* Co-founder and Vice President, Autism Family Center, URL:

<http://www.huffingtonpost.com/kyle-simon/is-there-a-link-between-autism-and-gender-dysphoria>

[_b_3896317.html?utm_content=bufferb47a9&utm_medium=social&utm_source=twitter.com&utm_campaign=buffer](http://www.huffingtonpost.com/kyle-simon/is-there-a-link-between-autism-and-gender-dysphoria_b_3896317.html?utm_content=bufferb47a9&utm_medium=social&utm_source=twitter.com&utm_campaign=buffer) (läst: 2014-12-13)

Statens personadressregister (SPAR) URL: <https://www.statenspersonadressregister.se/>

Socialstyrelsen (2014) *Nationellt kunskapsstöd för vård och behandling av personer med könsdysfori*, URL:

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19420/2014-4-9.pdf>

Stiernstedt, Jenny, (2013) *Könsbytare stämmer staten*, Svenska Dagbladet. URL:

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/konsbytare-stammer-staten-for-tvangskastrering_7811250.svd

St. Jaques, Jillian (2007) “*Retrotranslations of post-Transsexuality, Notions of Regret*”

Journal of Visual Culture 6:77, sid 78. URL: <http://vcu.sagepub.com/content/6/77>

Nedladdat på Göteborgs Universitetsbibliotek den 23 Oktober 2014

Stone, Sandy (1993) *THE "EMPIRE" STRIKES BACK: A POSTTRANSSEXUAL MANIFESTO*,

Department of Radio, Television and Film, the University of Texas at Austin

Stryker, Susan (2004) “*Transgender studies - Queer theorys evil twin.*” GLQ: A

Journal of Lesbian and Gay Studies, Volume 10, Number 2,

2004, pp. 212-215

Transformering.se URL:

<http://www.transformering.se/korrigerering/transvard/juridiskt-konsbyte>

UK GOV website (2014) “*Applying for a Gender Recognition Certificate*”

<https://www.gov.uk/apply-gender-recognition-certificate/changing-your-gender>

(Läsdatum 2014-12-09)

Weitze & Osburg, M.D., (1996)*Transsexualism in Germany: Empirical Data on Epidemiology and Application of the German Transsexuals' Act During Its First Ten Years*, Archives of Sexual Behaviour, Vol 25, No. 4, Berlin

I. Özgür Can, Zehra Demiroglu, Murat Köker, Halis Ulas & Serpil Salacin (2011)

“*Legal Aspects of Gender Reassignment Surgery in Turkey: A Case Report*”, Indian

journal of Gender Studies 2011 18:77

Äktenskapsbalk (1987:230) URL: <https://lagen.nu/1987:230>

Bilaga

Pressmeddelande från RFSL. Kopierat från följande URL 2015-01-27:
<http://www.rfsl.se/?p=324&aid=12773>

Obsevera att detta pressmeddelande publicerades först efter genomförandet av min undersökning samt först efter datum för ventilerings på min uppsats, som ägde rum 2015-01-16. Jag fann dock detta meddelande relevant för min studie, varför jag valde att placera den som bilaga.

[RFSL](#) » [Kontakta oss](#) » [Pressrum](#) » [Pressmeddelanden](#) » Pressmeddelande
21 jan 15:

Kammarrätten: fel att tvinga person att registreras som "skild partner"

Kammarrätten i Göteborg slår i en dom från den 30 december förra året fast att det var fel av Skatteverket att i folkbokföringsregistret registrera en man som "skild partner". Mannen, som efter skilsmässan bytt juridiskt kön, ville bli registrerad som "skild". Detta eftersom det annars är möjligt att få ut uppgifter om mannen som inte stämmer överens med hans egen identitet och nuvarande liv.

Benämningen "skild partner", som Skatteverket själva tagit initiativ till att införa, signalerar mycket tydligt att mannens tidigare relation var ett registrerat partnerskap och mannen uppfattas som att han levde i en samkönad relation och är homosexuell. Detta stämmer inte med mannens egen identitet och uppfattning om sin sexuella läggning. Om det dessutom framkommer att mannen levde i det registrerade partnerskapet med

en kvinna är det möjligt att räkna ut att han tidigare var registrerad som kvinna i folkbokföringen. Detta strider enligt mannens ombud, juristen Kerstin Burman, som drivit fallet för RFSL:s räkning, mot Europakonventionens artikel 8 om rätten till privatliv och integritet.

Uppgiften om mannens civilstånd aktualiseras i många olika sammanhang, som till exempel vid kreditprövningar, och vid varje sådant tillfälle uppfattas mannen på ett sätt som inte stämmer med hans egen nuvarande identitet.

- Jag ville driva målet eftersom jag tycker att Skatteverkets registrering varit väldigt orättvis och påverkat mig mycket i vardagen. Jag är väldigt glad över den hjälp jag fått av RFSL med att driva målet, säger mannen som vill vara anonym.

Skatteverket har under januari månad överklagat domen till Högsta förvaltningsdomstolen.

- Det är förstås tråkigt och olyckligt att Skatteverket drar ut på den här processen som borde vara en självklar fråga att lösa för en modern myndighet, säger Kerstin Burman.

Fallet är ett av flera fall som RFSL med **Kerstin Burman** drivit mot just Skatteverket. Samtliga fall har handlat om att Skatteverket själva infört beteckningar i folkbokföringsregistret som fått som konsekvens att enskildas privatliv kränks. De berörda personerna har samtliga varit transpersoner eller haft en transbakgrund.

- Vi tycker att det är djupt beklagligt att Skatteverket inte visar på en större förståelse för effekterna av deras registersystem. Det är också mycket beklagligt att vi nu tvingas försöka lösa detta den rättsliga vägen, i stället för att resurser skulle kunna läggas på att se över systemet ordentligt från grunden, säger **Ulrika Westerlund**, förbundsordförande för RFSL.

För frågor och vidare information kontakta:

Ulrika Westerlund, förbundsordförande RFSL, tel. 0703-450 183 eller ulrika.westerlund@rfsi.se

[RFSL:s förbundskansli](#)

Tel: 08-50 162 900

E-post: forbund@rfsi.se

Baksida/sammanfattning

Vad händer juridiskt när en person ändrar sin juridiska könstillhörighet i Sverige? Ett nytt namn, ett nytt personnummer är grundläggande samt att personen ifråga givetvis får sin rätta identitet i alla papper, id-handlingar och register. Men stämmer det verkligen fullt ut att den nya, korrekta identiteten är den enda som syns? Går det att spåra bakåt i tiden om en person har ändrat juridiskt kön och för vem?

Hur är det till exempel i kontakt med alla myndigheter? Hur överförs nya personuppgifter vidare från folkbokföringsregistret till andra myndigheter, vilka personuppgifter syns vid automatisk eller beställd uppdatering av uppgifter hos en myndighet?

Finns det några risker att personen hindras från att bli erkänd för sin rätta identitet? Vad ska en rent praktiskt behöva göra själv vid en ändring av juridiskt kön och är det verkligen möjligt att enligt svensk lag lägga en gammal identitet bakom sig utan risker för att den gamla avslöjas i några sammanhang?

Genom min studie om hur svenska personuppgifter hanteras mellan folkbokföringen och andra myndigheter ur ett transperspektiv är dessa frågor något som här besvaras, men det följer också en kvalitativ intervjustudie med två män som har ändrat sin juridiska könstillhörighet samt en kvinna som snart ska komma att göra det.

Lyssnande till dessa berättelser i kombination med en analys av svensk lagstiftning samt aviseringssystem för personuppgifter mellan folkbokföringsregister och myndigheter bidrar

denna studie till att synliggöra de rättsliga villkoren för att leva ett post-transsexuellt liv i dagens Sverige. Den undersöker också huruvida det är möjligt för personer som befinner sig inom post-transsexualismen att leva ett liv i erkännande och lägga erfarenheter av ett gammalt liv bakom sig för den som önskar det.

Post-transsexualismen juridiska (o)möjligheter.